

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 48 [2782]

Пятніца, 28 лістапада 1975 г.

Цана 8 кап.

Лісток за лістком каляндар адлічвае апошнія тыдні знамянальнага тысяча дзевяцьсот семдзесят пятага.

Апошнія тыдні дзевятай пяцігодкі. Яшчэ і яшчэ раз савецкія людзі падсумоўваюць зробленае. А зроблена нямала. Прыкметы пяцігодкі — на кожным кроку. Гэта і новая тэкстыльная фабрыка, і жылы мікрараён, і цудоўны калгасны Палац культуры, і адкрыццё вучонага.

Здымкі, якія мы змяшчаем на гэтай ста-

ронцы, расказваюць пра будні нашага імклівага жыцця. Цэх новага камбіната ў Магілёве, выдатны бібліятэкар, перадавы токар... Новабудоўлі, працоўны гераізм — усё гэта тое, з чым мы сустракаемся паўсядзённа, што нас радуе, чым мы ганарымся.

Не ў характары савецкіх людзей заспакойвацца на дасягнутым. Наперадзе новыя справы, новыя здзяйсненні на шляху, вызначаным Камуністычнай партыяй.

Перадавін вытворчасці, токар Гарынскага завода керамікі Столінскага раёна камуніст М. Тумко.

У цэху Магілёўскага камбіната шаўковых тканін.

Загадчыца Баронькаўскай сельскай бібліятэкі Касцюковіцкага раёна Л. Бурачнова падбірае літаратуру для бібліятэчак-перасовак.
Фота Р. АЛЫМОВА, Ул. КРУКА і Ул. КАШКАНА.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ аб Пленуме Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі

У Мінску 24 лістапада г. г. адбыўся чарговы, XVII пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі.

У рабоце пленума, акрамя членаў і кандыдатаў у члены ЦК, членаў рэвізійнай камісіі КПБ, прынялі ўдзел сакратары абкомаў партыі, якія займаюцца пытаннямі ідэалагічнай работы, першыя сакратары гаркомаў і райкомаў партыі, сакратары парткомаў на правах райкомаў, адказныя работнікі апарату ЦК КПБ, загадчыкі аддзелаў навукі і навучальных устаноў абкомаў партыі, першыя сакратары абкомаў камсамола, намеснікі старшынь аблвыканкомаў, якія займаюцца пытаннямі народнай асветы, загадчыкі абласно, кіраўнікі міністэрстваў, ведамстваў і навучальных устаноў рэспублікі.

Пленум абмеркаваў пытанне «Аб удасканаленні дзейнасці партыйных арганізацый агульнаадукацыйных школ рэспублікі і паліпшэнні кіраўніцтва імі з боку партыйных камітэтаў». З дакладам выступіў сакратар ЦК КПБ тав. Кузьмін А. Т.

У абмеркаванні даклада прынялі ўдзел таварышы Пелякоў І. Я. — першы сакратар Мінскага абкома КПБ, Мікуліч У. А. — першы сакратар Брэсцкага абкома КПБ, Гвоздзёў В. А. — першы сакратар Гомельскага абкома КПБ, Прышчэпчык В. В. — першы сакратар Магілёўскага абкома КПБ, Рубанаў С. Ф. — дырэктар сярэдняй школы № 10 г. Слуцка, Герой Сацыялістычнай Працы, Емяльянава Е. Е. — сакратар Гродзенскага абкома КПБ, Шамякін І. П. — першы намеснік старшыні праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, Пракоф'ева Е. С. — сакратар Віцебскага абкома КПБ, Ляпёшкін У. А. — першы сакратар Мінскага гаркома КПБ, Мінкевіч М. Г. — міністр асветы БССР, Лукашкова Н. Н. — сакратар партарганізацыі Ільічоўскай сярэдняй школы Рагачоўскага раёна, Сагановіч Е. П. — старшыня калгаса імя Леніна Столінскага раёна, Клачкова В. А. — першы сакратар Пастаўскага райкома КПБ, Казей А. І. — настаўніца сярэдняй школы № 28 г. Мінска, Герой Сацыялістычнай Працы, Платонаў К. М. — сакратар ЦК ЛКСМБ.

З вялікай прамовай на пленуме выступіў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі таварыш Машэраў П. М.

Па абмеркаванаму пытанню прынята пастанова. У рабоце пленума ЦК КПБ прыняла ўдзел інструктар ЦК КПСС тав. Сарафаннікава Г. П.

ПАД ЗНАКАМ ПАДРЫХОТКІ ДА ПАРТЫЙНЫХ З'ЕЗДАЎ

26 лістапада праходзіў чарговы пленум праўлення СП БССР, які абмеркаваў важныя арганізацыйныя і творчыя пытанні. На першым пункце парадку дня — «Падрыхтоўка да XXV з'езда КПСС і XXVIII з'езда Кампартыі Беларусі» — выступіў першы намеснік старшыні праўлення СП БССР І. Шамякін.

Даклады на тэму: «Час, пісьменнік, майстэрства» зрабілі М. Ароўка і В. Кавалявенка.

Па пытаннях, што абмяркоўваў пленум, разгарнуліся спрэчкі, у якіх прынялі ўдзел А. Варцінскі, У. Юрэвіч, М. Лобан, А. Лойка, У. Няфёд, П. Дзюбайла, Е. Лось, В. Бечык, А. Марціновіч, дырэктар беларус-

кага аддзялення ВААП В. Хорсун, У. Дамашэвіч, М. Кругавых, Л. Гаўрылін, І. Чыгрынаў. Адбылася шырокая і грунтоўная гаворка аб надзённых праблемах літаратуры.

Пленум праўлення СП БССР пастанавіў склікаць чарговы VII з'езд пісьменнікаў Беларусі ў першай палове мая 1976 года і прыняў разгорнутую пастанову па іншых пытаннях парадку дня.

У рабоце пленума праўлення СП БССР прынялі ўдзел сакратар ЦК КПБ А. Т. Кузьмін і загадчык аддзела культуры ЦК КПБ С. В. Марцалеў.

(Справаздача аб рабоце пленума будзе надрукавана ў адным з бліжэйшых нумароў штотыднёвіка).

ВІНШУЕМ З УЗНАГАРОДАЙ!

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР за заслугі ў развіцці беларускага музычнага мастацтва і ў сувязі з пяцідзясяцігоддзем з дня нараджэння кампазітар Юрый Уладзіміравіч СЕМЯНКА ўзнагароджаны Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

За шматгадовую плённую работу ў сістэме радыёвяшчання і ў сувязі з 50-годдзем Беларускага радыё Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР ўзнагароджаны старшыня рэдактары Э. Айраменка,

Л. Бярэчанка, Г. Мар'ясаў і М. Эпітэйн, галоўны рэдактар Галоўнай рэдакцыі мясцовага тэлебачання і радыёвяшчання С. Гаціла, намеснік старшыні Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па тэлебачанню і радыёвяшчанню А. Кашэль, пісьменнік У. Юрэвіч — усяго 18 чалавек; Граматамі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР ўзнагароджаны старшыня рэдактары Л. Айрынская, А. Грычанай, А. Гарэлік, Ю. Ермалок, Т. Жумар, Н. Чайка, Л. Шчупцікіна, артыст эстрадна-сімфанічнага оркестра У. Міхалеў — усяго 19 работнікаў сістэмы радыёвяшчання.

ЗНАХОДЖАННЕ ПАРТЫЙНА-ЎРАДАВАЙ ДЭЛЕГАЦЫІ ЧССР У БЕЛАРУСІ

27 лістапада партыйна-ўрадавая дэлегацыя ЧССР на чале з Генеральным сакратаром ЦК КПЧ, Прэзідэнтам ЧССР Густавам Гусакам прыбыла ў Мінск.

На аэрадроме, упрыгожаным дзяржаўнымі флагамі ЧССР, СССР і БССР, дэле-

гацыю сустрэкалі кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. М. Машэраў, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. А. Сурганаў, Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Я. Кіслёў, іншыя кіраўнікі рэспублікі.

Дэлегацыю ЧССР на аэрадроме сустрэкалі прадстаўнікі працоўных Мінска.

Піянеры паднеслі гасцям кветкі. Прадстаўнікі працоўных гарачымі апладысмантамі віталі дарагіх гасцей.

БЕЛТА.

РАБОТНІКАМ БЕЛАРУСКАГА РАДЫЁВЯШЧАННЯ

Цэнтральны Камітэт КПБ гарача і сардэчна вітае і віншуе работнікаў радыёвяшчання рэспублікі, яго няштатны аўтарскі актыву ў сувязі з 50-годдзем Беларускага радыё.

Паўвекавы шлях развіцця радыёвяшчання непарыўна звязаны са слаўнымі стваральнымі дзясніннемі працоўных рэспублікі ў адзінай брацкай сям'і народаў СССР. У радыёлетанісе адлюстраваны масавы працоўны энтузіязм савецкага народа ў гады першых пяцігодак, яго бяспрыкладны героізм у Вялікай Айчыннай вайне, урэжальная панарама велізарных дасягненняў працоўных рэспублікі на ўсіх участках камуністычнага будаўніцтва. Будучы палымым прапагандыстам ідэй марксізму-ленінізму, палітыкі КПСС, радыёвяшчанне цяпер выступае магутным сродкам ідэйна-палітычнага і маральнага выхавання мас, магутным інструментам распаўсюджвання духоўных каштоўнасцей сацыялізму, развіцця працоўнай ініцыятывы і актывнасці рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі ў барацьбе за дэтэрміновае выкананне рашэнняў XXIV з'езда КПСС, заданнаў дзевяціх п'яцігодкі, за дастойную сустрэчу XXV з'езда партыі.

Цэнтральны Камітэт Кампартыі Беларусі вы-

казвае ўпэўненасць у тым, што работнікі радыёвяшчання рэспублікі, умацоўваючы сувязі з аўтарскім актывам, і надалей будуць натхнёна несці працоўным палымым слова партыі, глыбока, пераканаўча прапагандаваць вопыт гаспадарчага і культурнага будаўніцтва, перавагі савецкага ладу жыцця, па-баявому весці барацьбу з буржуазнай і рэвізійскай ідэалогіяй, рознымі антыподамі камуністычнай маралі. Усім сродкамі радыёпубліцыстыкі трэба яшчэ больш актывна рабіць уплыў на фарміраванне ў працоўных высокай камуністычнай ідэйнасці, умацоўваць прыярытэты і нормы савецкага патрыятызму і сацыялістычнага інтэрнацыяналізму, усебакова і ярка раскрываць вобраз нашага сучасніка — актывнага тварца матэрыяльных і духоўных каштоўнасцей савецкага грамадства.

Жадаем вам, дарагія таварышы, новых творчых поспехаў у справе далейшага ўдасканалення ідэйна-палітычнага і літаратурна-мастацкага ўзроўню радыёвяшчання, павышэння яго дзейнасці і ролі як калектыўнага прапагандыста і агітатара ў барацьбе за ўвасабленне ў жыццё палітыкі КПСС, планаў камуністычнага будаўніцтва.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

ЮБІЛЕЙ БЕЛАРУСКАГА РАДЫЁ

Пяцьдзесят гадоў назад у эфіры ўпершыню прагучалі пазыўныя Беларускага радыё. Гэта стала вялікай падзеяй у палітычным і культурным жыцці рэспублікі.

З першых дзён Беларускае радыё ператвараецца ў магутны сродак сувязі партыі з масамі, трыбуна баявой прапаганды і агітацыі. Уся яго дзейнасць непарыўна звязана з гісторыяй нашай краіны, працоўнымі і ратнымі подзвігамі рабочага класа, калгаснага сялянства, народнай інтэлігенцыі рэспублікі ў брацкай сям'і савецкіх народаў.

За паўстагоддзя беларускімі радыёжурналістамі набыты пераходзячыя культурныя каштоўнасці. Яны ўпісалі нямала яркіх старонак у гісторыю радыёвяшчання. У гэтым вялікі ўклад і тых, хто стаўляў ля вытокаў радыё, і тых, хто працаваў у яго рэдакцыях і студыях пасля іх, хто творча працуе сёння.

50-годдзю Беларускага радыё быў прысвечаны ўрачысты сход, які адбыўся 21 лістапада ў Мінску. У акруговым Доме афіцэраў сабраліся работнікі радыё і тэлебачання, прадстаўнікі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, наватары

прамысловых прадпрыемстваў і будоўляў, вучоныя, дзеячы літаратуры і мастацтва.

У прэзідыуме кіраўнікі Кампартыі і ўрада рэспублікі, прадстаўнікі працоўных калектываў, інтэлігенцыі.

З вялікім уздымам выбіраецца ганаровы прэзідыум у саставе Палітбюро ЦК КПСС на чале з Генеральным сакратаром ЦК КПСС таварышам Л. І. Брэжневым.

Цёпла сустрэлі ўдзельнікі сходу прывітанне Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі работнікам Беларускага радыёвяшчання, якое зачытаў сакратар ЦК КПБ А. Т. Кузьмін.

Слова атрымлівае Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. А. Сурганаў. У сваёй прамове ён гаварыў аб вялікай рабоце, якую праводзіць калектыў Беларускага радыё на камуністычнаму выхаванню працоўных, цёпла павіншаваў яго работнікаў і пажаляў ім новых поспехаў.

Ф. А. Сурганаў зачытаў Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР аб ўзнагароджанні калектыву галоўных рэдакцый радыёвяшчання Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў Беларускай ССР па тэлебачанню

і радыёвяшчання Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР і пад бурныя апладысменты ўручыў ўзнагароду.

Затым выступіў старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па тэлебачанню і радыёвяшчання С. М. Пучылеў. Ён раскажаў аб шляху, пройдзеным Беларускай радыёвяшчанням за паўстагоддзе, гарача падзякаваў Цэнтральнаму Камітэту Кампартыі Беларусі, Прэзідыуму Вярхоўнага Савета і Савету Міністраў рэспублікі за высокую ацінку працы калектыву.

Старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў СССР па тэлебачанню і радыёвяшчання С. Г. Лапін гарача павіншаваў калектыў Беларускага радыё з 50-гадовым юбілеем, пажадаў яму новых вялікіх поспехаў у рабоце на прапагандзе дасягненняў нашай Радзімы ў будаўніцтве камунізму, на камуністычнаму выхаванню працоўных.

Работнікаў радыё цёпла павіншавалі прадстаўнікі рабочага класа, калгаснага сялянства, творчай інтэлігенцыі, воінаў Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі, юныя лейтэнт.

У заключэнне адбыўся канцэрт майстроў мастацтваў.

БЕЛТА.

УКАЗ ПРЭЗІДУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

Аб ўзнагароджанні калектыву галоўных рэдакцый радыёвяшчання Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў Беларускай ССР па тэлебачанню і радыёвяшчання Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

За актывную работу па камуністычнаму выхаванню працоўных, мабілізацыі іх на вырашэнне задач гаспадарчага і культурнага будаўніцтва і ў сувязі з 50-годдзем Беларускага радыё ўзнагародзіць калектыў галоўных рэдакцый радыёвяшчання Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў Беларускай ССР па тэлебачанню і радыёвяшчання Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. СУРГАНАЎ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. ЧАГІНА.

20 лістапада 1975 года, г. Мінск.

У ГАЗЕТУ «ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Праз вашу газету выказваем шчырую ўдзячнасць таварышам, сябрам, якія падзялілі з намі вялікае гора — страту дарагога Міхася Ціханавіча Лынькова.

Сям'я, блізкія.

Працяг прамовы таварыша П. М. МАШЭРАВА

Партыйным камітэтам, выканкамам мясцовых Саветаў дэпутатаў працоўных трэба непараўнальна больш клапаціцца аб замацаванні кадраў маладых настаўнікаў у вёсцы. У ЦК КПБ і рэдакцыі газет усё яшчэ паступаюць лісьмы аб тым, што маладыя настаўнікі, трапляючы ў вёску, нярэдка сустракаюць нямаля цяжкасцей, звязаных з недахопам увагі да маладых спецыялістаў з боку кіраўнікоў раду школ і органаў народнай асветы на месцах, а таксама з неўладкаванасцю быту. Прычым іменна апошнія акалічнасці ў большасці выпадкаў аказваюцца прычынай імкнення маладога спецыяліста пры першай жа магчымасці пакінуць вёску.

Усё гэта, надзеяслова, патрабуе ад усіх партыйных, савецкіх, камсамольскіх арганізацый пастаянных клопатаў аб падборы, расстаноўцы, замацаванні і выхаванні педагогічных кадраў, павышэнні іх кваліфікацыі, аб палепшэнні ўмоў жыцця і працы настаўніцтва.

Гаворачы аб павышэнні кіраўніцтва школьнай справай, хацеў бы з усёй пэўнасцю сказаць, што першааснова і самая высокая мэта тут — гэта ўсебаковае далейшае ўдасканаленне навучальна-выхаваўчага працэсу ў кожнай школе, забеспячэнне трывалага засваення вучнямі праграмаў матэрыялу, асноў навук.

Зусім відавочна, што ў школьных гады, у гады вучобы глыбокае засваенне ведаў у адпаведнасці з праграмамі на агульнаадукацыйных прадметах з'яўляецца галоўным і вызначальным у жыцці вучня. Сама вучоба — гэта вялікая першарадная важнасць інтэлектуальная праца, аснова ўсяго ў развіцці і станаўленні маладога чалавека. Гэта найважнейшая функцыя агульнаадукацыйнай школы.

Роўным чынам найважнейшым звяном навучальна-выхаваўчага працэсу з'яўляецца работа вучня і педагога ў класах і кабінетах над праграмным матэрыялам. Адсюль пачынаецца пытанне ўсямернае паглыбленне змястоўнасці, эфектыўнасці, умацнення называльна-выхаваўчага значэння самага ўроку. У кожным канкрэтным выпадку праз урок, навучальны матэрыял павінна вырашацца двухадзіная задача: трывалае засваенне школьнікамі асноў ведаў і фарміраванне ў іх на платформе камуністычнай ідэянасці правільных уяўленняў і поглядаў, стойкіх перакананняў. Як і ва ўсім працэсе навучання, тут галоўная роля належыць настаўніку, бо толькі ён сваім майстэрствам, сваім педагогічным талентам здольны спаўна рэалізаваць велізарны патэнцыял ведаў, які змяшчаецца ў навучальна-праграмным матэрыяле.

Адсюль і задачы партыйных арганізацый і важнейшыя абавязкі камсамольскіх і піянерскіх арганізацый. Яны закліканы будаваць сваю выхаваўчую работу перш за ўсё ў духу фарміравання адказных адносін вучняў да вучобы, усімі мерамі садзейнічаць глыбокаму засваенню імя навучальна-праграмаўнага матэрыялу.

Гэта агульнавядомыя ісціны. І мы гаворым аб іх толькі таму, што сямтам аб іх, на жаль, забываюць, а таксама яшчэ і таму, што ў алошні час у сувязі з пастаноўкай пытання аб неабходнасці паглыблення політэхнізацыі сярэдняй школы робяцца спробы проціпаставіць гэта пытанне і вынікаючы з яго канкрэтныя рэкамендацыі самому зместу і паняццю навучальнага працэсу, працы вучняў на авалоданню ведамі, як галоўнаму ў рабоце школы. Хоць беспадстаўнасць такіх спроб відавочная, тым не менш нельга закрываць вочы на тое, што яны могуць уносіць пэўную блытаніну, могуць адводзіць ад вырашэння вельмі важнай, насупай праблемы.

Таму дазволіце сабе яшчэ раз вярнуцца да той групы пытанняў, якія звязаны з паглыбленнем політэхнізацыі школы, палепшэннем падрыхтоўкі навучэнскай моладзі да высокапрадукцыйнай, стваральна-творчай працы.

Па-першае, мы выходзілі і выходзім з таго, што сама па сабе як такая політэхнізацыя навучання з'яўляецца адным з асноўных прынцыпаў усяго навучальна-выхаваўчага працэсу ў школе. Так было, так ёсць і тым больш так будзе ў будучым.

У гэтым сэнсе мы павінны паслядоўна кіравацца ленынскім указаннем, якое прыводзілася ўжо ў дакладзе,

адносна спалучэння навучання з прадукцыйнай працай Хацелася б таксама спаслацца яшчэ на адно важнае палажэнне У. І. Ленына, сфармуляванае ім пры распрацоўцы другой партыйнай праграмы. Уладзімір Ільіч указваў на неабходнасць забяспечыць «бясplatную і абавязковую агульную і політэхнічную (знаёмчую ў тэорыі і на практыцы з усімі галоўнымі галінамі вытворчасці) адукацыю для ўсіх дзяцей абодвага полу да 16 гадоў; цесную сувязь навучання з дзіцячай грамадска-прадукцыйнай працай» (ПЗТ, т. 32, стар. 155). У духу ленынскіх заветаў ЦК КПСС патрабуе ад нас максімальна ўзмацніць, зрабіць больш арганічнай і глыбокай узаема сувязь паміж школай і жыццём, паміж навучаннем і грамадска карыснай, прадукцыйнай працай навучэнцаў.

Па-другое, у сувязі з пераходам на ўсеагульную сярэдняю адукацыю пытанне політэхнізацыі школы паўстала на-новаму. Мы ўжо гаварылі раней, што пры ўсеагульнай сярэдняй адукацыі ўсё большая частка дзесяцікласнікаў пасля заканчэння школы будзе на-наспрадна ўлівацца ў сферу вытворчасці. І яны павінны мець (а свята абавязак школы і даць ім) не проста прафарыентацыю ў яе кніжна-дэкларатывнай форме, а зусім пэўныя практычныя навыкі, першапачатковую прафесіянальную падрыхтоўку на той або іншай спецыяльнасці. Пры ўсім тым, што вучоба, вучэбная праца на авалоданню ўзрослым аб'ёмам агульнаадукацыйных ведаў з'яўляюцца самым неабходным і самым важным, становіцца таксама ўсё больш неабходным і жыццёва важным, каб у працэсе вучобы набываліся і першапачатковыя прафесіянальныя навыкі.

Гарманічнае спалучэнне навучання і выхавання з прадукцыйнай працай — складаны дыялектычны працэс, праблема з многімі, яшчэ мала распрацаванымі аспектамі, і гэтым трэба было б больш актыўна займацца і арганізатарам народнай асветы, і вучоным у галіне сучаснай педагогікі.

Аднак ужо цяпер відавочна, у якім напрамку, на якой базе павінна паглыбляцца політэхнізацыя навучання. Пераканаўчы адказы на вырашэнне гэтай праблемы дае само жыццё, багатая практыка нашых лепшых агульнаадукацыйных школ, якія вядуць пастаянны пошук больш дзейсных і больш эфектыўных шляхоў да таго, каб кожны выпускнік дзесяцігодкі атрымліваў у школе не толькі атэстат аб агульнай сярэдняй адукацыі, але і рэальную падрыхтаванасць да канкрэтнага віду прафесіянальна-працоўнай дзейнасці.

Удзельнікам пленума, відаць, добра вядомы вопыт Гадзілавіцкай сярэдняй школы Рагачоўскага раёна. Вяскоў сёлета года многія выпускнікі гэтай школы паспяхова здалі кваліфікацыйныя экзамены і атрымалі спецыяльнасць трактарыста-машыніста III класа. За гады вучобы ў школе яны прайшлі навучанне па вытворчай праграме сельскага прафтэхвучылішча. Пры актыўнай дапамозе мясцовага калгаса, партыйнай арганізацыі, раённага аддзялення «Сельгастэхніка» была створана неабходная матэрыяльна-тэхнічная база, якая забяспечвае мэтанакіраванае вытворчае навучанне і працоўнае выхаванне вучняў. Самае характэрнае ў практыцы гэтай школы заключаецца ў тым, што ўвесь працэс навучання і выхавання тут арганічна звязаны з удзелам школьнікаў у прадукцыйнай працы.

Нельга не адзначыць таксама добрую і карысную ініцыятыву мінчан. Напрыклад, у Савецкім раёне сталіцы ў адпаведнасці з рашэннямі XIII пленума ЦК КП Беларусі ўжо ў студзені 1975 года быў адкрыты міжшкольны вучэбна-вытворчы камбінат, на базе якога займалася 1.165 вучняў старэйшых класаў. Яны атрымліваюць тут прафесіянальныя навыкі тонара, слесара, фрезероўшчыка, электрарадыёмантажніка, аператара лічыльна-клавішных машын, швачкі-матарысткі і г. д. Усёго на выбар школьнікаў прапануецца звыш дзесятка спецыяльнасцей. Заняткі праходзяць пад кіраўніцтвам інжынераў, майстроў — работнікаў вытворчасці, найбольш вопытных выкладчыкаў працы. Такіх міжшкольных вучэбна-вытворчых камбінатаў, адкрытых, дарэчы, пры жывейшым, зацікаўленым удзеле сакратароў гаркома партыі, а таксама першых сакратароў сталічных райкомаў партыі тт.

Таразевіча Г. С., Барташэвіча Г. Г., Шаўчэнка Я. П., у Мінску ўжо дзейнічае некалькі.

Гэта добрая, важная справа, якая дае магчымасць шырока ажыццяўляць тэарэтычнае і практычнае навучанне вучняў на сучаснай політэхнічнай аснове: прывіваць ім працоўныя навыкі пры вырабе патрэбнай прадпрыемствам прадукцыі, найбольш поўна забяспечваць рэальную сувязь вучобы з прадукцыйнай працай. Прайшоўшы добрую школу вучобы і працы на гэтых камбінатах, вучні затым больш уладна ўвалюцца ў вытворчыя калектывы, хутчэй у іх адапціруюцца, паўней раскрываюць свае здольнасці, больш умела будуць прымяняць атрыманыя веды і працоўныя навыкі.

У гэтым напрамку актывізавалася работа ў Магілёўскай і Гомельскай абласцях. І трэба, каб яе ўсюды, як гэта робіцца ў Мінску, Рагачоўскім, Магдзёрскім, Петрыкаўскім, Лагойскім, Верхнядзвінскім і некаторых іншых раёнах, узначалілі непасрэдна гаркомы і райкомы партыі.

Вядома, ёсць яшчэ нямаля і такіх работнікаў, якія да гэтага вопыту, як дарэчы і да любых іншых крокаў у напрамку рэальнага паглыблення політэхнізацыі школьнага навучання, адносяцца сама меней скептычна. У некаторых усё яшчэ ўзнікае пытанне, а ці не ўшчамляем мы інтарэсы выпускнікоў, арыентауючы іх на рабочыя спецыяльнасці, якія патрэбны перш за ўсё мясцоваму прадпрыемству, калгасу, саўгасу і г. д. Жыццё і гэта пытанне праясняе з усёй дакладнасцю. Дзесяткі выпускнікоў той жа Гадзілавіцкай сярэдняй школы скончылі ВНУ або вучацца ў іх. Набытыя ж у школьныя гады прафесіі і працоўныя навыкі толькі дапамагаюць, вучням стала вызначыць свой жыццёвы выбар і атрымаць ґрунтоўную кваліфікацыю, у тым ліку і вышэйшую.

Асобныя нашы работнікі не прымаюць ажыццяўляемую пераарыентацыю школы толькі на той падставе, што ўвядзеннем у навучальны працэс такога элементу, як навучанне школьнікаў канкрэтным прафесіянам, маўляў, не вычэрпваецца і поўнасцю не вырашаецца вельмі складаная, шматпланавая праблема політэхнізацыі школы.

Калі нават не ўдавацца ва ўсе нюансы гэтай сапраўды складанай праблемы, то і ў такім выпадку зусім відавочна: ужо само набыванне школьнікамі першапачатковых працоўных навыкаў, тым больш прафесій, без усякага сумнення больш і паўней набліжае нашу школу да Ідэалу політэхнізацыі, чым беспраметнае славеснае жангліраванне паняццем «політэхнізацыя» без усякай спробы падвесці пад яе рэальную базу. І тут мы падыходзім да трэцяй выключна важнай пазіцыі, звязанай з фарміраваннем маральнага аблічча юнацтва на базе камуністычных ідэалаў.

Іменна праз політэхнізацыю як прынтцып, які пранізвае ўвесь навучальна-выхаваўчы працэс, лепш за ўсё і паўней за ўсё ажыццяўляюцца многія сацыяльна значныя выхаваўчыя функцыі школы, і ў першую чаргу па фарміраванню неабходных грамадзянскіх якасцей вучняў. Вядома, што паспяховае выхаванне маладога чалавека ў духу сацыялістычнай грамадзянскасці магчыма ў працэсе далучэння яго да грамадска карыснай прадукцыйнай працы. Раней ужо гаварылася аб тым, што цяпер нашы маладыя людзі ўключаюцца ў прафесіянальна-працоўную дзейнасць значна пазней і тым самым як бы падаўжаюцца па часу працэсу актыўнага станаўлення ідэйна-маральных якасцей навучэнскай моладзі. Адсюль відавочны «разрыў», разрыў паміж фізічным узмужненнем і станаўленнем, усталяваннем грамадзянскіх якасцей асобы.

Дарэчы, у сілу іменна недастатковай грамадзянскай, ідэйна-маральнай, проста жыццёвай загартоўкі падлеткаў працэс іх самавызначэння, выбару пунктуаў і сфер прыкладання іх сіл і здольнасцей праходзіць не заўсёды гладка і ўдала. У часткі нашых юнакоў і дзяўчат часам праяўляюцца гэтакія спахывецкія адносіны да жыцця, элементы скепсісу і нігілізму. У абстаноўцы недастатковай патрабавальнасці, празмернай апекі, няўважлівых адносін да працоўнай

загартоўкі маладых людзей сярэдніх часам вырастаюць такія маральныя ўтрыманцы, якія ўсё свае няўдачы гатовы зваліць на каго хочаш — на «дрэнных бацькоў», «нячулых педагогаў», на «чэрствых» таварышаў. І гэта базіруецца, як правіла, на суцэльным эгаізме, на безвыніковых марках, чаканнях, карацей кажучы, на лодарнічанні.

Паглыбленне політэхнізацыі школьнага навучання, далучэнне вучняў у працэсе вучобы да прадукцыйнай працы садзейнічаюць ліквідацыі гэтага недахопу і зыходзячых з яго адмоўных вынікаў. Уключаючыся ў працоўныя адносіны, дзеці значна хутчэй і больш трывала засвойваюць асноўныя маральныя паняцці, унуленні аб абавязку і гонару, аб патрабавальнасці адзін да аднаго, пачынаюць цаніць вялікую сілу калектывізму, давер'я і ўзаемадапамогі ў працы, свядомы дысцыпліны і творчага, ініцыятыўнага вырашэння вытворчых і іншых пытанняў у розных сферах жыццядзейнасці. А ўсё гэта адпавядае вышэйшым мэтам нашай партыі, нашай дзяржавы. «Мы, — гаварыў таварыш Л. І. Брэжнэў, — будзем не царства лодараў, дзе рэкі малочныя ды берагі кісельныя, а самае арганізаванае, самае працавітае грамадства ў гісторыі чалавецтва. І жыць у гэтым грамадстве будуць самі працавітыя і добрасумленныя, арганізаваныя і высокасвядомыя людзі».

Вось чаму ўсю навучальна-выхаваўчую работу ў школе трэба абзаўляюць спрочаных уяўленняў аб рэальным жыцці, паказваць багацейшую перспектыву асабістага росту і ўдасканалення юнацтва праз сферу стваральнай працы, захапляць яго сацыяльна значнымі справамі ў эканоміцы, навуцы, тэхніцы, якія вырашаюцца ў нашай краіне.

Як і ва ўсім навучальна-выхаваўчым працэсе, тут немалая роля належыць школьным камсамольскім арганізацыям. Мяркуючы на тых даных, якія мы маем, школьны камсамол пакуль што далёка не поўнасцю рэалізуе свае магчымасці ў павышэнні ідэйнай сталасці, расшырэнні палітычнага кругагляду і палепшэнні працоўнага выхавання навучэнскай моладзі. І тут зноў жа, як у лютэрку, адлюстроўваецца слабасць работы многіх партыйных арганізацый школ і кіраўніцтва імі з боку партыйных камітэтаў. Многія школьны камсамольскія арганізацыі не без ведама партыйных і педагогічных калектываў або пры адсутнасці іх належнай увагі да спраў камсамола галоўны свае намаганні накіроўваюць на арганізацыю ўсякага роду забаўна-вясёлых мерапрыемстваў. Гэта нярэдка адцягвае ўвагу школьнага камсамола ад яго галоўнай місіі — выхоўваць у вучняў добрасумленныя адносіны да вучобы, усімі мерамі садзейнічаць паглыбленню працоўных асноў у жыцці школьных калектываў. Зразумела, у гэтай рабоце трэба ўсяляк улічваць і развіваць інтарэсы вучняў, у тым ліку запанування і іх вольны час карыснымі і патрэбнымі справамі. У прыватнасці, у школах трэба было б больш актыўна прывіваць дзецям густ да мастацкіх каштоўнасцей нашага грамадства, разуменне іх. У гэтым плане было б карысным у кожнай сярэдняй школе мець дзіцячы драмклектывы, студыі выўленчага мастацтва, хоры, танцавальныя ансамблі.

Такім чынам, задача заключаецца ў тым, каб ужо з першых крокаў свайго жыцця падрастаючы чалавек — няхай гэта ў школе, прафтэхвучылішчы або на вытворчасці — мог адчуваць сябе не толькі аб'ектам навучання і выхавання, але і грамадзянінам, адказным за сучаснае і будучае сваёй краіны, каб жыццё, вучоба і праца юнацтва праз асабістыя матывы і інтарэсы трывала звязаліся ідэйна, духоўна са справамі свайго калектыву, з ідэаламі і мэтамі, за якія змагаецца ўвесь наш народ.

Таварышы! Наш пленум праходзіць у дні, калі блізка да завяршэння дзевятыя пяцігодка і з усё большым размахам і дзелавым напружаннем вядзецца работа па дастойнай сустрэчы XXV з'езда КПСС, разгортваецца падрыхтоўка да практычнага ажыццяўлення задач народнагаспадарчага плана першага года

дзiesiąтай п'яцігодкі. Цяпер важна не ўпусціць час, поўнаасцю завяршыць справы гэтага года і з першых жа дзён новай п'яцігодкі ўзяць, што называецца, патрэбны разгон, забяспечыць паўсюдна патрэбны ўзровень работы, зрабіць усё неабходнае, каб найлепшымі вынікамі сустрэць XXV з'езд КПСС.

Спадысяю, што ўдзельнікі пленума ЦК КПБ з разуменнем адсясунца і не будучы прарэчыць, калі я выкарыстаю сённяшняе пасяджэнне ЦК і асобна спынюся на некаторых неадкладных задачах нашай практычнай работы ў гэты вельмі важны і адказны перыяд дзейнасці.

Перш за ўсё, калі аб асноўных выніках, з якімі мы ідзем насустрач XXV з'езду КПСС і XXVIII з'езду КП Беларусі.

За гады дзевятай п'яцігодкі наша рэспубліка ўзлаўнена рушыла ўперад на ўсіх галоўных напрамках развіцця прамысловасці, сельскай гаспадаркі, будаўніцтва і транспарту, навукі і культуры. Прыкметна павысіліся дабрабыт і духоўны ўзровень насельніцтва. Напомяну, што Дырэктывы XXIV з'езда партыі па важнейшых паказчыках у вытворчых галінах эканомікі рэспублікі выкананы паспяхова, а па некаторых пазіцыях заданні дзевятага п'яцігадовага плана істотна пераўзыхізены.

Высокімі тэмпамі і ў цэлым даволі эфектыўна развіваецца ключавая галіна народнай гаспадаркі — прамысловасць. Як вядома, п'яцігадовы план у галіне прамысловай вытворчасці ў нас завершаны датэрмінова — за чатыры гады і сем месяцаў. Аб'ём вытворчасці за п'яцігоддзе ўзрастае на 64 працэнты замест 53—56 па Дырэктывах XXIV з'езда КПСС і 58 працэнтаў па плану. Прадукцыйнасць працы павысілася на 43 працэнты супраць 38 па заданню Дырэктывы з'езда і 40 працэнтаў па плану. Гэта вынік вялікай стваральнай працы работнікаў індустрыі, узросшага ўзроўню партыйнага кіраўніцтва гэтай галіны.

Нямала зроблена за гады дзевятай п'яцігодкі ў вёсцы. І агульны вынік тут таксама вельмі паказальны. Хоць у бязгучай п'яцігодцы ўмовы надвор'я былі не заўсёды спрыяльнымі для земляробаў, настаянная ўвага партыі да патрэб сельскай гаспадаркі, самаадданая праца калгаснікаў, рабочых саўгасаў, усіх нашых кадраў забяспечылі развіццё сельскагаспадарчай вытворчасці па ўзыходзячай лініі, значны рост яе аб'ёмаў. У калгасах і дзяржгасах рэспублікі вытворчасць валавой прадукцыі ў параўнанні з восьмай п'яцігодкай узрастае на 22,4 працэнта, у тым ліку ў Брэсцкай вобласці — на 31, Мінскай — на 27, Гродзенскай — на 23 працэнты.

Вытворчасць збожжы за пяць гадоў складала 27,4 мільёна тон, або ў 1,6 раза больш, чым за 1966—1970 гады, мяса — 4 мільёны 44 тысячы тон, або 145 працэнтаў, малака — 17,5 мільёна тон, або 125 працэнтаў, яек — 4 мільярды 803 мільёны штук, або 256 працэнтаў да ўзроўню восьмай п'яцігодкі.

Асабліва паказальны і павучальны дасягненні ў развіцці збожжавай гаспадаркі. Сярэднегадавая ўраджайнасць збожжывых і зернебабовых у дзевятай п'яцігодцы складала ў рэспубліцы 21,3 цэнтнера з гектара супраць 13,1 за 1966—1970 гады і 8,3 цэнтнера ў сёмай п'яцігодцы.

На аснове росту аб'ёмаў вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі значна павялічыліся яе нарыхтоўкі. За бягучае п'яцігоддзе дзяржаве прададзена 5 мільёнаў 440 тысяч тон збожжы, або ў 2,5 раза больш, чым за 1966—1970 гг., бульбы — у 1,6, агародніны — у 1,4, мяса і малака — у 1,4, яек — у 2,3 раза. Звыш заданняў дзевятага п'яцігадовага плана Радзіма атрымала ад калгасаў і дзяржгасаў нашай рэспублікі: збожжы — на 47 працэнтаў, бульбы — на 8, яек — на 15, жывёлы, птушкі і воўны — на 2 працэнты.

Цяпер вельмі важна не толькі замацаваць дасягнутае, але, выкарыстоўваючы найлепшым чынам усе наліжныя рэзервы і магчымасці, паспяхова завяршыць выкананне заданняў бягучага года і з добрым задам выйсці на рубяжы першага года дзiesiąтай п'яцігодкі.

Пакуль што ў прамысловасці вы-

трымліваецца ядрэнны тэмп. За дзiesiąць месяцаў гэтага года прырост аб'ёму вытворчасці прадукцыі ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года склаў 10,8 працэнта. Прадукцыйнасць працы павялічылася на 8,1 працэнта. Індустрыя рэспублікі мае рэальную магчымасць завяршыць выкананне плана 1975 года некалькі раней, чым прадугледжана абавязальствамі. Гэта будзе ядрэнная дабаўка да агульных станоўчых вынікаў па датэрміновому завяршэнню дзевятай п'яцігодкі, з якімі калектывы прамысловых прадпрыемстваў сустракаюць XXV з'езд КПСС і XXVIII з'езд Кампартыі Беларусі.

Аднак за гэтымі станоўчымі вынікамі нельга не бачыць усё яшчэ наяўных недахопаў і хібаў. А іх, на жаль, нямала. Многія прадпрыемствы і нават некаторыя галіны не забяспечваюць рэгулярнае выкананне месячных планаў па важнейшых эканамічных паказчыках. Далёка не поўнаасцю і не ўсюды з найбольшым эфектам выкарыстоўваюць абсталяванне, матэрыяльны і працоўныя рэсурсы. У радзе выпадкаў марудна асвойваюцца вытворчыя магутнасці, новая тэхніка і прагрэсіўная тэхналогія. Хоць колькасць адстаючых прадпрыемстваў у гэтым годзе значна скарацілася, аднак іх усё яшчэ нямала. За дзiesiąць месяцаў не справіліся з планами па рэалізацыі прадукцыі 169 прадпрыемстваў, а па прадукцыйнасці працы — 162. Найбольшая колькасць такіх прадпрыемстваў у міністэрствах прамысловасці будаўнічых матэрыялаў, прамысловага, сельскага будаўніцтва, мясной і малочнай, лясной і дрэваапрацоўчай прамысловасці, Белсельгастэхніцы.

Партыйным і савецкім органам, міністэрствам і ведамствам трэба неадкладна падцягнуць адстаючыя участкі і звенні. У гэтых адносінах асабліва многае трэба будзе зрабіць у капітальным будаўніцтве.

Безумоўна, за прайшоўшы перыяд дзевятай п'яцігодкі будаўніцтвам выканана вялікая і вельмі напружаная праграма работ. Асвоена амаль 16 мільярдаў рублёў капітальных укладанняў, асноўныя фонды народнай гаспадаркі павялічыліся на 14 мільярдаў рублёў. Працоўныя рэспублікі атрымалі каля 21 мільёна квадратных метраў агульнай плошчы ў жылых дамах, шмат школ, бальніц, паліклінік, дамоў культуры і іншых аб'ектаў сацыяльнага прызначэння.

Разам з тым становішча ў капітальным будаўніцтве па-ранейшаму прыгавяе заставацца вострым. Асабліва трывожыць тое, што цяпер на вельмі адказным, завяршальным этапе п'яцігодкі справы ў будаўніцтве ідуць не так, як павінны. За дзiesiąць месяцаў бягучага года не выканана заданне па ўводу ў дзейнасць асноўных фондаў на суму 291 мільён рублёў, у тым ліку ў Міністэрстве сельскай гаспадаркі БССР — 79 мільёнаў рублёў, Белсельгастэхніцы — 23 мільёны рублёў, Мінскім гарвыканкам — 21 мільён рублёў і ў Міністэрстве прамысловасці будаўнічых матэрыялаў — 20 мільёнаў рублёў. Сарваны ўвод у строй Смаргонскага лясозавода. Слуцкага мясакамбіната, Гомельскага завода сілікатнай цэглы, устапоўкі ўспучанага пеліту ў г. Наваполацку, кар'ера і аб'ягачальнай фабрыкі «Леніна» ў Гомельскай вобласці і раду іншых важных аб'ектаў. Будаўніцтва не справіліся са задачай у эксплуатацыю школ на 7.130 месц, прафтэхвучылішчаў на 1.660 месц, дзіцячых дашкольных устаноў на 815 месц, бальніц на 650 месц. Тым самым ускладнілася вырашэнне многіх важных сацыяльных пытанняў.

У цэлым за мінулы перыяд 1975 года неасвоена 214 мільёнаў рублёў капітальных укладанняў. Найбольшае адставанне дапушчана ў Галоўпалессевабудзе (21 мільён рублёў), у Міністэрстве меліярацыі і воднай гаспадаркі БССР (12 мільёнаў рублёў), Белгалоўэнерга (10 мільёнаў рублёў), міністэрствах будаўніцтва і эксплуатацыі аўтамабільных дарог (9 мільёнаў рублёў), нарыхтовак (4 мільёны рублёў), а таксама ў Гродзенскай, Магілёўскай і Брэсцкай абласцях.

Хранічна, з месяца ў месяц, не спраўляюцца з устаноўленымі планами нашы асноўныя падраднаыя арганізацыі. Горш таго, тэмпы будаўніча-

мантажных работ, выконваемых імі, у апошнія месяцы бягучага года не павялічваліся, а, наадварот, зніжаліся. Так, Міністэрствам прамысловага будаўніцтва ў кастрычніку выканана будаўніча-мантажных работ на 10 мільёнаў рублёў менш, чым у верасні, адпаведна Міністэрствам меліярацыі і воднай гаспадаркі — на 5 мільёнаў рублёў. Галоўпалессевабудам — на 4 мільёны рублёў, Міністэрствам сельскага будаўніцтва — на 2 мільёны рублёў.

Пры гэтым па меншай меры непа-разуменне выклікае тое, што большасць з іх, як гэта ні дзіўна, нават пры значным зніжэнні тэмпаў работ у кастрычніку тым не менш аказалася ў ліку арганізацый, якія выканалі месячныя планы. Або возьмем Міністэрства мантажных і спецыяльных будаўнічых работ, якое далёка не заўсёды спраўляецца з заданнямі па планавых аб'ектах агульнабудаўнічых міністэрстваў, а ў той жа час у цэлым план па гэтаму міністэрству лічыцца выкананым (за кошт рознага роду рамонтных работ). Факты парадаксальны. Стварэнне ўражанне, і зусім слушнае, што кіраўнікі будаўнічых арганізацый замест рэальнай, крытычнай ацэнкі існуючага становішча і прыняцця энергічных мер па ўзмацненню тэмпаў будаўніцтва маініпуляруюць планавымі паказчыкамі, ствараюць бачнасць добрага становішча. А на практыцы ж аказваецца, што каля 70 працэнтаў квартальнага аб'ёму работ пакінута на самыя цяжкія пускавыя месяцы года. Можна, у гэтым у кіраўнікоў будаўнічых арганізацый і ёсць свая хітрая логіка. Але, прама скажам, гэта логіка не партыйная, не дзяржаўная!

Вялікую заклапочанасць выклікае ход будаўніцтва аб'ектаў, прадугледжаных Дырэктывамі XXIV з'езда КПСС, такіх, як Вілейска-Мінская водная сістэма, Лунінецкі завод электрарухавікоў і Бабруйскі завод трактарных раскідвальнікаў угнаенняў. Не пераадолена да гэтага часу адставанне і ва ўзвядзенні аб'ектаў «Эг-кай, харчовай і мяса-малочнай прамысловасці, што тоіць у сабе пагрозу зрыўу ў выкананні прынятых рэспублікай і адобраных ЦК КПСС сацыялістычных абавязальстваў па паскаржэнню ўводу ў дзейнасць прадпрыемстваў, прызначаных для выпуску тавараў народнага спажывання. На папярэднім пленуме ЦК мы звярталі на гэта ўвагу будаўнікоў, а таксама персанальна міністраў — т. т. Баўрына, Ярэй і Конававай. Але вычарпальных вывадаў не зроблена, і справы на гэтых важнейшых аб'ектах далёка не бліскучыя.

Да гэтага часу на многіх будоўлях не створана неабходнага напружання. У выніку несвоечасовага і некамплектнага забеспячэння іх матэрыяльнымі рэсурсамі дапускаюцца велізарныя непрадукцыйныя страты рабочага часу і простаі будаўнічай тэхнікі. Не ўсе пускавыя аб'екты падрыхтаваны да правядзення работ у асенне-зімовы перыяд.

Дапушчанае яўна незадавальняючае становішча з выкананнем плана будаўнічых работ сведчыць, што кіраўнікі будаўнічых міністэрстваў і ведамстваў, Галоўнаба БССР, міністэрстваў, ведамстваў і прадпрыемстваў-заказчыкаў, Беларускай чыгункі, Міністэрства аўтамабільнага транспарту БССР, Белсельгастэхнікі, а таксама раду аб'ектаў КПБ і аб'яганкамкоў не зрабілі належных вывадаў з канкрэтных указанняў і даручэнняў Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі, якія былі дадзены на нарадзе, што адбылася 13 кастрычніка бягучага года, і нацэлены на безумоўнае выкананне ўстаноўленых на 1975 год заданняў па капітальнаму будаўніцтву. Трэба строга запатрабаваць ад вінаватых у нізкай выканаўчай дысцыпліне, якая часам мяжуе з безадказнасцю.

Да канца года застаецца больш як месяц. За гэты час можна многае зрабіць, многае направіць, ліквідаваць адставанне на найбольш адказных участках. Савету Міністраў рэспублікі, міністэрствам і ведамствам, партыйным і савецкім органам і перш за ўсё самім будаўнікам трэба неадкладна ажыццявіць самыя рашучыя і вычарпальныя меры па ўсеагульнай мабілізацыі матэрыяльна-тэхнічных і працоўных рэсурсаў для патрэб будаўніцтва. На ўсіх будаўнічых пляцоўках неабходна стварыць

высокі працоўны напал, забяспечыць зладжаны рытм у рабоце. На ўводных аб'ектах, дзе гэта дыктуецца неабходнасцю, трэба арганізаваць двух-і трохзменную работу, неадкладна вырашыць пытанні своечасовага і камплектнага забеспячэння іх матэрыяламі, канструкцыямі і абсталяваннем, выдзеліць патрэбныя машыны, механізмы і транспарт, належным чынам забяспечыць гарачае харчаванне і бытавое абслугоўванне рабочых будаўнікоў. Адным словам, усё трэба падпарадкаваць таму, каб безумоўна выканаць заданні бягучага года і п'яцігодкі ў цэлым па ўводу ў дзейнасць усіх аб'ектаў і магутнасцей, прадугледжаных планами. Гэта абавязак камуністаў, усіх нашых кадраў і ў першую чаргу будаўнікоў рэспублікі.

Поспех на гэтым участку з'явіцца добрым задам на перспектыву, добрай стартвай пляцоўкай для вырашэння больш буйных задач у дзiesiąтай п'яцігодцы, і перш за ўсё ў 1976 годзе, у якім мы павінны асвоіць капітальных укладанняў і ўвесці ў дзейнасць асноўных фондаў амаль на 4 мільярды рублёў, пабудаваць каля 4,5 мільёна квадратных метраў агульнай плошчы ў жылых дамах, ажыццявіць буйную праграму сацыяльнага і культурна-бытавога будаўніцтва.

Задачы, як бачыце, вельмі маштабныя. І чым лепш мы падрыхтуем-ся да іх вырашэння, чым больш зладжана і дакладна будучы дзейнічаць усе звенні будаўнічага канвеера, тым больш упэўненым і энергічным будзе старт рэспублікі ў дзiesiąтай п'яцігодцы.

Ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, па ўсіх напрамках неабходна актыўна і мэтанакіравана весці падрыхтоўку да разгортвання дынамічнай і зладжанай работы літаральна з самага пачатку новага, 1976 года. Галоўным, асноўным тым як у прамысловасці, так і ў сельскай гаспадарцы з'яўляецца вылічэнне ў межах выдзеленых сыравінных і іншых матэрыяльных рэсурсаў рэальных шляхоў і магчымасцей, якія даюць магчымасць перавысіць прадугледжаны праектам плана паказчыкі па росту вытворчасці і прадукцыйнасці працы.

Гэта мае для нас вельмі прычыповае значэнне. Справа ў тым, што зыходзячы з планавага балансу сыравіны і матэрыялаў, які цяпер складаецца, у праекце плана рэспублікі на 1976 год намаячацца прырост аб'ёмаў прамысловай вытворчасці, у тым ліку і тавараў народнага спажывання, некалькі ніжэйшы, чым ён будзе ў 1975 годзе. Тым самым у пэўнай ступені ўскладняецца вырашэнне задачы па далейшаму павелічэнню вытворчасці некаторых відаў прадукцыі, уключаючы тавары масавага попыту. Аднак шляхам разгортвання сацыялістычнага саборніцтва, нястомнага пошуку глыбінных рэзерваў на кожным прадпрыемстве, на кожным рабочым месцы ў нас ёсць магчымасць значна пераўзыхізіць намаячаныя планы аб'ёму вытворчасці і такім чынам забяспечыць больш поўнае задавальненне ўзрастаючага попыту на многія віды прамысловых і харчовых тавараў, а таксама патрэбныя судносіны паміж грашовымі даходамі і расходамі насельніцтва.

Для ажыццяўлення запланаваных мерапрыемстваў па павышэнню матэрыяльнага дабрабыту працоўных рэспублікі неабходна ў 1976 годзе звыш намаячанага аб'ёмаў выпусціць прадукцыі на 400—450 мільёнаў рублёў, у тым ліку тавараў народнага спажывання — на 250—280 мільёнаў рублёў.

Прама скажам, гэта нялёгкае задача. Для параўнання адзначым, што ў 1975 годзе, як чакаецца, звыш плана будзе выпушчана прадукцыі на 320 мільёнаў рублёў, у тым ліку тавараў народнага спажывання — на 125 мільёнаў рублёў. Тым не менш вырашыць гэту задачу мы павінны ў што б там ні было. Гэта абавязак і справа гонару ўсёй Кампартыі Беларусі, усіх вытворчых калектываў, кожнага працаўніка рэспублікі.

З гэтай мэтай мы павінны непараўнальна больш актыўна і энергічна весці работу па вылічэнню дадатковых рэзерваў і магчымасцей росту вытворчасці, у першую чаргу па вылічэнню сыравінных рэсурсаў і іх гранічна эканомнаму выкарыстанню.

Працяг прамовы таварыша П. М. МАШЭРАВА

Толькі пры гэтай умове можна паспяхова справіцца з выкананнем пастаўленай перад намі вельмі адказнай задачы па дадатковаму выпуску прадукцыі.

Не сакрэт, што і да гэтага часу на многіх прадпрыемствах і ў некаторых галінах прамысловасці марудна ажыццяўляюцца меры па зніжэнню норм выдаткавання сыравіны і матэрыялаў, нярэдка сустракаецца абуральная безгаспадарчасць у выкарыстанні матэрыяльных і сыравінных рэсурсаў. Сур'ёзнай крытэрыяй гэтых адносінх засяроджваюць міністэрствы лёгкай, харчовай, мяса-малочнай і некаторых іншых галін прамысловасці. Так, толькі ў гэтым годзе з-за невыканання заданняў па эканоміі мясных рэсурсаў народная гаспадарка недаарытала на сотні тысяч рублёў каўбасных вырабаў. У лёгкай прамысловасці пры дэфіцыце зыходнай сыравіны за дзевяць месяцаў бягучага года перавыдаткавалі: Гродзенскай прадзізнінатычны камбінат—292 тоны бавоўны, Мінскай камвольны—18,7 тоны шарсцяной пражы і Пінскай камбінат верхняга трыкатажу—18,5 тоны паўшарсцяной і аб'ёмнай пражы.

Недастаткова эфектыўна вядзецца таксама работа па комплекснаму выкарыстанню матэрыяльных рэсурсаў, замене дэфіцытных відаў сыравіны менш дэфіцытнымі, па ўцягненню ў гаспадарчы абарот адходаў вытворчасці. З гэтай прычыны ў прамысловасці цяпер выкарыстоўваецца толькі каля 40 працэнтаў субпрадуктаў другой катэгорыі, ад 7 да 20 працэнтаў адходаў металу, хімічных валокнаў і іншых каштоўных другасных рэсурсаў, прыгодных для выпуску патрэбнай прадукцыі. Не трэба забываць, што эканомія ў маштабе рэспублікі матэрыяльных рэсурсаў толькі на адзін працэнт дае магчымасць атрымаць дадатковай прадукцыі прыкладна на 150 мільянаў рублёў.

Дзяржплан, міністэрствы і ведамствы, партыйныя і саветскія органы, органы народнага кантролю рэспублікі павінны ўзмацніць і зрабіць больш жорсткім кантроль за эканомным выдаткаваннем усіх відаў матэрыяльных і энергетычных рэсурсаў. Крайне важна давесці да канца гаспадарчых канкрэтных заданняў па павелічэнню выхаду гатовай прадукцыі з выдзеленай сыравіны, скарачэнню страт яе пры перапрацоўцы і прыцягненню ў вытворчасць другасных рэсурсаў. Ступень эфектыўнасці выкарыстання сыравіны і матэрыялаў, а таксама адходаў вытворчасці павінна стаць адным з галоўных крытэрыяў ацэнкі ўзроўню гаспадарання нашых кадраў.

Трэба звярнуць больш пільную ўвагу на поўнае выкарыстанне магчымасцей так званай падсобнай прамысловасці, праблемамі развіцця і работы якой мы займаемся толькі ад выпадку да выпадку. Між тым прадукцыя прамысловых прадпрыемстваў саўгасаў, калгасаў, міжкалгасных арганізацый, Бельгаспаюза, Міністэрства гандлю і некаторых іншых міністэрстваў і ведамстваў займае ў агульным аб'ёме вытворчасці 6 працэнтаў. Улічваючы ўзростаўшы маштабы вытворчасці, гэта нямаля. Прадпрыемствамі падсобнай прамысловасці ў сярэднім за год выпускаецца каля 27 працэнтаў плодаагароднінных кансерваў, 45 працэнтаў хлебабулачных і больш чым 8 працэнтаў каўбасных вырабаў, а таксама многа іншай прадукцыі. Адным словам, тут ёсць да чаго прыкласці рукі ў інтарэсах лепшага вырашэння пастаўленай перад намі задачы.

Іменна ж у выніку сур'ёзных недахопаў у кіраўніцтве падсобнай прамысловасці і няўвагі да яе вялікія яе патэнцыяльныя магчымасці выкарыстоўваюцца крайне слаба. Больш таго, маючы трывалую базу для нарыхтоўкі мясцовых відаў сыравіны і выпуску прадукцыі, падсобная прамысловасць у дзевяці гады ў параўнанні з восьмай знізіла сярэднегадавыя тэмпы прыросту вытворчасці з 9,6 да 8,4 працэнта.

Аддадзеным міністэрствам, ведамствам, абкомам партыі і аблвыканкам трэба неадкладна распрацаваць і ажыццявіць канкрэтыя меры па значнаму нашчэпаванню аб'ёму вытворчасці ў падсобнай прамысловасці і паліпашэнню якасці выпускаемай прадукцыі. Дзяржплану і аблвыканкам трэба давесці на 1976 год мін

ністэрствам, ведамствам і прадпрыемствам дадатковыя заданні па выпуску прамысловых і харчовых тавараў з мясцовых відаў і крыніц сыравіны.

У рабоце па выяўленню дадатковых сыравінных рэсурсаў трэба ўдзяліць больш увагі паліпашэнню дзейнасці прадпрыемстваў, занятых вытворчасцю зыходных матэрыялаў для далейшай іх перапрацоўкі. Гэта ў першую чаргу адносіцца да нафтаздабываючай, хімічнай, нафтахімічнай, рыбнай, і лесанарыхтоўчай галін, да прамысловасці першалачатковай апрацоўкі льну. На жаль, многія прадпрыемствы гэтых галін працуюць не лепшым чынам, яўна ніжэй сваіх магчымасцей. На радзе прадпрыемстваў хімічнай і нафтахімічнай прамысловасці, напрыклад, павышэнне ўзроўню выкарыстання магутнасцей ад дасягнутага да праектнага дае магчымасць атрымаць за год дадаткова каля 15 тысяч тон этылену, больш чым 13 тысяч тон поліэтылену, амаль 10 тысяч тон лакаў і эмалей.

Вось чаму ў гэтых галінах вельмі важна забяспечыць максімальнае выкарыстанне абсталявання, арганізаваць бесперабойную і зладжаную работу ўсіх звянаў вытворчасці і на гэтай аснове істотна павялічыць выпуск прадукцыі для далейшай яе перапрацоўкі.

Будаўнічыя міністэрствы і заказчыкі пры ўзвядзенні прадпрыемстваў па вытворчасці сыравіны і паўпрадуктаў павінны шыроў выкарыстоўваць набыты вопыт скарачэння тэрмінаў будаўніцтва аб'ектаў, дэтэрмінавага ўводу іх у эксплуатацыю і хуткага асваення праектных магутнасцей.

Нельга таксама не падкрэсліць, што па звышпланавому выпуску тавараў народнага спажывання, якія карыстаюцца попытам, многае, вельмі многае могуць зрабіць прадпрыемствы цяжкай прамысловасці, што маюць магутную тэхнічную базу, вопытныя кадры і шырокія магчымасці для найбольш рацыянальнага выкарыстання сыравінных рэсурсаў і адходаў вытворчасці.

Надаўна Цэнтральны Камітэт Кампартыі Беларусі і Савет Міністраў рэспублікі прынялі пастанову аб дадатковых мерах па павелічэнню выпуску прамысловай прадукцыі ў 1976 годзе. У гэтым дакуменце (а мы надалі яму асабліва важнае значэнне) перад партыйнымі, саветскімі і гаспадарчымі органамі рэспублікі пастаўлены канкрэтыя заданні па перавыкананню планаў вытворчасці прамысловай прадукцыі, у тым ліку тавараў народнага спажывання. Аб'ёмам партыі і аблвыканкам, міністэрствам і ведамствам неабходна забяспечыць безумоўнае выкананне гэтай пастановы.

Магчымасць перакрыць намечаны на 1976 год планы, і перш за ўсё па выпуску харчовых і прамысловых тавараў, у велізарнай меры залежыць ад вынікаў працы сельскіх працаўнікоў, ад таго, наколькі імі будуць пераўзвыдзены нашы наметкі па вытворчасці ўсіх відаў сельскагаспадарчай прадукцыі ў першым годзе дзесяцігоддзя.

Таму ёсць прама неабходнасць свынціца на некаторых актуальных задачах развіцця сельскай гаспадаркі, маючы на ўвазе далейшае нашчэпаванне тэмпаў прыросту прадуктаў раслінаводства і жывёлагадоўлі і павелічэнне іх аб'ёму на аснове ўсямернай інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці. Для гэтага трэба перш за ўсё ліквідаваць тыя недахопы, памылкі і пралікі, якія дапускаліся ў пярэдняй гады. Факт застаецца фактам: многія гаспадаркі, раёны і нават асобныя вобласці ў цэлым пакуль што слаба выкарыстоўваюць наяўныя магчымасці і рэзервы павышэння эфектыўнасці раслінаводства і жывёлагадоўлі.

У гэтым і толькі ў гэтым заключаецца прычына недавыканання раду важных заданняў пяцігадовага плана па вытворчасці і рэалізацыі сельскагаспадарчай прадукцыі. У гэтых адносінах у сур'ёзным даўгу перад дзяржавай знаходзяцца многія гаспадаркі рэспублікі, і ў першую чаргу Гомельскай, Віцебскай і Магілёўскай абласцей.

Значыць, задача ўсіх задач—яшчэ з большай энергіяй і настойлівасцю працаваць над прывядзеннем у дзеянне ўсіх нявыкарыстаных рэзерваў, за-

бяспечыць усюды ўмемае гаспадаранне на зямлі, высокую выніковасць працы сельскіх працаўнікоў, нашых кадраў. Гэта тым больш важна, што нас чакаюць справы вельмі маштабныя і адказныя.

Апіраючыся на існуючыя матэрыяльныя і тэхнічныя рэсурсы, набыты вопыт, дасягнутыя вынікі і наяўныя магчымасці, неабходна з улікам усіх фактараў разгарнуць спробы за тое, каб выйсці ў 1976 годзе на такія рубіжы:

У раслінаводстве дасягнуць ураджайнасці збожжавых і зернебабовых культур па 27—28 цэнтнераў з гектара, у тым ліку збожжавых калгасаў па 29—30 цэнтнераў. Для абласцей гэты ўзровень, відаць, павінен быць такім:

	Збожжавыя і зернебабовыя, ц/г	Збожжавыя калгасаў, ц/г
Брэсцкая	27—28	29—30
Віцебская	27—28	29—30
Гомельская	27—28	29—30
Гродзенская	28—29	30—31
Мінская	28—29	30—31
Магілёўская	26—27	28—29

У нас ёсць рэальныя магчымасці, узяць ураджайнасць бульбы да 165 цэнтнераў з гектара, ільвовалайна—да 5, цукровых буракоў—да 260, агародніны—да 300 цэнтнераў з гектара, а прадуктыўнасць прыродных кармавых угоддзяў—да 25 цэнтнераў кармавых адзінак з гектара.

У галіне жывёлагадоўлі трэба будзе ўсямерна павялічваць вытворчасць мяса, малака, яек перш за ўсё на аснове павышэння прадуктыўнасці жывёлы і ітушкі. Ужо ў будучым годзе ў калгасах і дзяржгасах неабходна давесці вытворчасць малака да 4 мільянаў 200 тысяч тон, або павялічыць да ўзроўню 1975 года на 9 працэнтаў, мяса—да 960 тысяч тон, або на 4,5 працэнта, яек—да 1 мільярда 250 мільянаў штук; вадой малака ў разліку на карову—да 2,600 кілаграмаў. Хачу падкрэсліць, што пры распрацоўцы і прыняцці сацыялістычных абавязальнасцяў на першы год дзесяцігоддзя неабходна знайсці магчымасці для перавышэння названых аб'ёмаў, а значыць, і ўзроўню прыросту жывёлагадоўчай прадукцыі.

У 1976 годзе рэспубліка, як намечалася, павінна прадаць дзяржаве 3 мільёны 500 тысяч тон малака і 1 мільён 15 тысяч тон мяса, што не перавышае аб'ёму закупак гэтых прадуктаў у бягучым годзе. Інтарэсы ж больш поўнага забеспячэння насельніцтва высакаякаснымі прадуктамі харчавання і прамысловасці сыравінай паставілі патрабуюць дадаткова павялічыць аб'ёмы закупак мяса не менш чым на 40—50 тысяч тон, або на 4,5—5 працэнтаў, малака—на 200—250 тысяч тон, або на 5,7—7 працэнтаў. Гэтыя лічбы таксама павінны разглядацца як мінімальныя і абавязковыя, бо толькі пры гэтай умове можна будзе не толькі не дапусціць скарачэння рынчных фондаў па асноўным прадуктам харчавання, але ў пэўным аб'ёме і павялічыць іх.

Рэальную магчымасць дасягнення намечаных рубіжоў мы бачым у больш рацыянальным выкарыстанні зямлі, ўсямерным павышэнні яе ўраджывасці і культуры землеўробства ў цэлым, і перш за ўсё за кошт павелічэння аб'ёму ўнясення арганічных угнаенняў, павышэння эфектыўнасці прымяняемых тукаў, забеспячэння аптымальных параметраў у правядзенні ўсіх відаў сельскагаспадарчых работ. Ужо цяпер у кожным калгасе і саўгасе, кожным раёне і кожнай вобласці час мець дакладныя і ясныя ўяўленні, пры дапамозе якіх фактараў, метадаў і прыёмаў будзе гарантавацца дасягненне рубіжоў 1976 год. І ўсё гэта павінна быць перакладзена на мову канкрэтных рабочых планаў.

Цяпер для нас самае галоўнае пытанне—зімоўка жывёлы. Гранічна дакладная арганізацыя справы ў жывёлагадоўлі дыктуецца неабходнасцю забяспечыць у зімова-стойлавы перыяд такі прырост вытворчасці малака і мяса, які гарантуе выкананне паставак прадукцыі ў саюзны фонд і поў-

нае задавальненне патрэбнасцей насельніцтва рэспублікі. Вырашэнне такой задачы ўскладняецца тым, што ў бягучую зімоўку грамадская жывёлагадоўля забяспечана кармамі горш, чым у мінулыя гады. У вялікай групе гаспадарак Магілёўскай, Віцебскай і Гомельскай абласцей, напрыклад, у кармавым балансе вялікі недахоп канцэнтратаў. У радзе калгасаў і саўгасаў менш нарыхтавана сакавітых і грубых кармаў.

У сувязі з гэтым нельга не адзначыць, што дзе-нідзе на месцах ставіцца пад сумненне не толькі сама магчымасць выканання планаў вытворчасці прадукцыі ў зімовы перыяд, але і магчымасць захавання планавага пагалоўя жывёлы. Некаторыя кіраўнікі гаспадарак і раёнаў, замест таго, каб проціпаставіць цяжкасці высокую арганізаванасць і ініцыятыўна-дзелавы падыход да вырашэння ўсіх пытанняў зімоўкі жывёлы, змрыліся з тэндэнцыяй да зніжэння прадуктыўнасці ферм і зыходзячым з гэтага вынікамі. Усё гэта, калі рашуча не правядуць справу, тоіць немальны выдаткі.

Беспрэчна, становіцца не з лепшых, забяспечанасць грамадскага пагалоўя кармамі ў рэспубліцы складае толькі 71 працэнт. І тым не менш у нас ёсць неабходныя перадумовы для пераадолення ўзніклых цяжкасцей. Трэба мабілізаваць волю, вопыт і энергію спецыялістаў, кадраў сярэдняга звяна, узяць усіх камуністаў, усіх працаўнікоў калгасаў і саўгасаў на самую актыўную работу па павышэнню якасцінай каштоўнасці кармаў. Іх рацыянальнаму выкарыстанню. Неабходна шырока арганізаваць павелічэнне запасаў кармаў за кошт харчовых адходаў, вытворчасці хвойнай мукі і пасты, а таксама перапрацоўкі наяўных грубых кармаў у кармавыя сумесі з выкарыстаннем кармаміду і іншых дабавак.

Тэхнічная аснашчанасць многіх гаспадарак, наяўнасць сусільных аграгатаў і гранулятараў даюць магчымасць наладзіць у вялікіх аб'ёмах вытворчасць грануляваных і брыкетаваных поўнарацыянальных кармавых сумесей. На тэхналагічна больш дасканалай аснове мы моіам і абавязаны шырока прымяняць кармаміду для папаўнення недахопу пратэіну ў рацыёнах жывячэй жывёлы. Усе гэтыя рэзервы і магчымасці павінны быць максімальна ўключаны ў справу.

У сувязі з вострай праблемай развіцця жывёлагадоўлі і асаблівай важнасцю для нашай рэспублікі іх хутчэйшага і найлепшага вырашэння хачу заявіць б спынціца яшчэ на адным пытанні. Гутарка ідзе аб практыцы нашай работы па далейшай канцэнтрацыі і спецыялізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці.

Выконваючы рашэнні XXIV з'езда КПСС і XXVII з'езда Кампартыі Беларусі, партыйныя, саветскія і сельскагаспадарчыя органы рэспублікі павінны ў гэтым напрамку некаторую работу. Аднак тут мы знаходзімся толькі ў пачатку шляху. Да таго ж эфект праведзенай работы ў цэлым яшчэ невысокі. І адна з галоўных прычын гэтага—недастатковая прадуманасць і абгрунтаванасць прынятых акцэнтаў у практычнай дзейнасці па вырашэнню праблем спецыялізацыі і канцэнтрацыі сельскагаспадарчай вытворчасці. Часта гэта работа, як гаворыцца, вядзецца не з таго канца. Многія кіраўнікі і спецыялісты робяць стаўку перш за ўсё на будаўніцтва буйных жывёлагадоўчых комплексаў, мяркуючы, што толькі на гэтай аснове можна ўзняць узровень канцэнтрацыі ў жывёлагадоўлі, павялічыць пагалоўе жывёлы, яе прадуктыўнасць і аб'ёмы вытворчасці жывёлагадоўчай прадукцыі.

Вядома, комплексы нам патрэбны, і мы будзем іх будаваць. Але пры гэтым ва ўсіх выпадках і заўсёды трэба памятаць, што ў сістэме мерапрыемстваў па інтэнсіфікацыі жывёлагадоўлі прыярытэтнае, рашаючае значэнне павінна заставацца за стварэннем трывалай кармавой базы, за забеспячэннем біялагічна паўнацэннага кармавання жывёлы. Інакш кажучы, канцэнтрацыя, спецыялізацыя і механізацыя ў жывёлагадоўлі самі па сабе толькі тады дадуць найвышэйшы эфект, калі будзе фундаментальна вырашана праблема забеспячэння жывёлы кармамі. Тут і ў прамым, і ў пераходным сэнсе нельга адрывацца ад зямлі.

Іншымі словамі, спецыялізацыю і канцэнтрацыю ў сельскай гаспадарцы трэба пачынаць са спецыялізацыі і канцэнтрацыі ў земляробстве і на гэтай аснове ствараць неабходную базу для вырашэння праблемы кармоў. Аб гэтым гаварылася яшчэ на VII пленуме ЦК КПБ. Але адпаведныя вывады былі зроблены далёка не ўсім. Да гэтага часу пры будаўніцтве комплексаў пільны кормазабеспячэння, як правіла, вырашаюць у апошняю чаргу, а часам і зусім не вырашаюць. Да гэтага часу ў большасці раёнаў і гаспадарак няма канкрэтных распрацовак і планаў практычных дзеянняў. Далей агульных, абстрактных размоў аб кармах справа не ідзе. Снашлюся на факты.

Немалая работа па канцэнтрацыі і спецыялізацыі жывёлагадоўлі праведзена, напрыклад, у Рагачоўскім раёне. Аднак кіраўнікі і спецыялісты, актыўна занятыя будаўніцтвам комплексаў і ўсіляк дабіваючыся дадатковых капіталаўкладанняў на гэты мэты, менш за ўсё думалі, чым жа яны будуць карміць жывёлу. У выніку над пільнае пачало не падведзена адпаведная кармавая база. Так, забяспечанасць жывёлы кармамі ў кармавых адзінах у цэлым па раёну ў 1975 годзе нават зменшылася ў параўнанні з 1970 годам і складала 50,3 працэнта да патрэбнасці, а ў сямі гаспадарках яна не дасягае і 40 працэнтаў.

У выніку комплексы пабудаваны, жывёла ўтрымліваецца ў добрых умовах, але з-за недахопу кармоў яе прадукцыйнасць такая ж, як і на звычайных фермах, а то і ніжэйшая. У мінулым годзе кожная другая гаспадарка раёна ў параўнанні з 1970 годам дапусціла зніжэнне прадукцыйнасці дойнага стада і кожная трэцяя — сярэднесутачных прыбаўленняў у вазе буйной рагатай жывёлы на адкорме. Ды і ў гэтым годзе ў цэлым раён ідзе ніжэй паказчыкаў мінулага года. Знізіліся надой, скарацілася валавая вытворчасць малака, а сярэднесутачны прыбаўленні ў вазе свіней на адкорме знаходзяцца на ўзроўні 1970 года.

Нешта падобнае назіраецца і ў калгасе «Шлях да камунізму» Гродзенскага раёна. Тут ужо ёсць рапрадуктарны комплекс на 12 тысяч парасят, але, акрамя гэтага, вырашылі будаваць і ферму па адкорму свіней. Быццам задума і ядрэнная. Але зноў-такі аснова гэтай справы больш чым хісткая. У гаспадарцы забяспечанасць жывёлы кармамі ў пачатку сёлетняй зімоўкі складала ўсяго толькі 74 працэнты, у тым ліку канцэнтратамі ўласнай вытворчасці — толькі 42 працэнты.

На жаль, прыклады лёгкаважкіга, бяздумнага падыходу да вырашэння такіх важных праблем не адзінаковыя.

Усё гэта абавязвае неадкладна ўнесці істотныя карэкцыі ў існуючую практыку. Трэба ўсюды ўзяць за правіла: перш чым пачаць будаўніцтва такога або іншага комплексу, трэба не толькі старанна прадумаць, але і ажыццявіць усе мерапрыемствы, якія гарантуюць поўную забяспечанасць жывёлы кармамі. Пара раз і пазаўсёды ўсвідоміць усім, што ў нашых умовах галоўным у спецыялізацыі земляробства з'яўляецца вырашэнне праблемы вытворчасці кармоў, а галоўным у спецыялізацыі і канцэнтрацыі жывёлагадоўлі — зноў жа стварэнне трывалай кармавой базы.

Улічваючы недахопы сродкаў на адначасовае вырашэнне задач, звязаных з будаўніцтвам комплексаў і стварэннем кармавой базы, ёсць сэнс перагледзець праграму вытворчага будаўніцтва ў сельскай гаспадарцы на дзейную пільгодку, накіраваўшы неабходную частку капіталаўкладанняў перш за ўсё на стварэнне і развіццё комплекснай матэрыяльна-тэхнічнай базы па кормавытворчасці.

Натуральна, узнікае пытанне, як жа быць з размяшчэннем ўсёзрастаючага пачалоў жывёлы? Трэба максімальна выкарыстаць існуючыя памішанні, шырока весці іх рэканструкцыю, таму што гэтыя фермы пакуль што будуць вызначальнымі ў вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлі. Разам з тым дазваляецца пайсці, як на часовы, пераходны варыянт, на збудаванне гранічна простых, недарогіх памішанняў для адкормачнага пачалоў буйной рагатай жывёлы на гноевым утрыманні, зразумела, з абавязковым прымяненнем неабходных сродкаў механізацыі асноўных працэсаў. Немалаважна і тое, што гэта даць магчымасць адначасова павялічыць і вытворчасць арганічных угнаенняў.

Для выканання заданняў пільгодкі па вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлі трэба нарыхтоўваць у разліку на ўмоўную галаву па 36 цэнтнераў каштоўных кармавых адзінак. Для гэтага патрабуецца ажыццявіць комплекс мер па значнаму павелічэнню збораў зліёнай масы з адзінкі плошчы, павысіць культуру травасення шляхам строгага захавання тэхналогіі закладкі і эксплуатацыі лугоў і пашы.

Многія кіраўнікі гаспадарак і раёнаў звычайна растлумачваюць нізкі ўраджай натуральных лугоў і пашы толькі недахопам мінеральных угнаенняў. У той жа час перазалужэнне гэтых угоддзяў праводзіцца ў лепшым выпадку праз 10 гадоў, а ў некаторых гаспадарках наогул забываюць аб важнасці гэтых работ. Ды, уласна, ці можна сур'ёзна гаварыць аб травасенні, калі няма пасення, калі да гэтага часу ў нас няма добра наладжанага пасенняводства траў?

Побач з устойлівым развіццём травасення і далейшым ростам ураджаяў і валавых збораў збожжавых усё

больш важнае значэнне набывае пытанне стварэння неабходнай матэрыяльна-тэхнічнай базы пад новую тэхналогію кормавытворчасці. Гэтай справай трэба заняцца неадкладна і шырока ва ўсіх вытворчых аб'яднаннях калгасаў і саўгасаў. Неабходна, каб у бліжэйшым будучым усе важнейшыя віды кормавытворчасці ажыццяўляліся на прагрэсіўных тэхналогіях. У гэтых адносінах заслугоўвае ўвагі вопыт пемсаўгаса «Гарадзішча» Шклоўскага раёна. Тут ёсць цэх, што ўключае апараты АВМ-04, гранулятар і абеталяванне тылу ОКЦ, які, працуючы практычна круглы год, выпускае абжоржаныя кармы з зялёнай масы траў, саломы і мясіны, збожжааждоў, бульбы, хвойных галянка і іншай сыравіны. Гэта дае магчымасць саўгасу поўнасьцю забяспечваць свае патрэбнасці ў кармах. Цяпер у 199 калгасах і саўгасах ёсць цэхі па прыгатаванню такіх кармоў. Але гэтага крыўна мала. Трэба весці справу да таго, каб яны былі ў кожнай гаспадарцы.

Што ж датычыць буйных жывёлагадоўчых комплексаў, то тут, улічваючы існуючы маштабы вытворчасці, мэтазгодна пайсці па шляху будаўніцтва больш магутных прадпрыемстваў па кармах — заводаў па вытворчасці пўнарацыянных кармоў — з улікам спецыялізацыі комплексу. Такія заводы павінны быць максімальна набліжаны да сыравіннай базы.

Немалаважнай задачай у кормавытворчасці з'яўляецца ператварэнне ўсяго збожжафуражу ў камбікармы. У сувязі з гэтым неабходна дзяржаўную камбікармавую прамысловасць спецыялізаваць на вытворчасці камбікармоў складаных рэцэптаў, а таксама бліжова-мінеральна-вітамінных дабавак. Астатнія віды камбікармоў трэба выпрацоўваць непасрэдна ў цэхах і на заводах аб'яднанняў і гаспадарак, выкарыстоўваючы для гэтага ўласны збожжафураж і неабходныя прэміксы, якія атрымліваюцца з дзяржаўных камбікармавых прадпрыемстваў.

Такім чынам, пераход жывёлагадоўлі на індустрыяльную аснову і павышэнне ўзроўню яе канцэнтрацыі патрабуюць ад партыйных, саветаў і гаспадарчых органаў, усіх калгасаў і дзяржгасаў пільнай увагі да павышэння ўзроўню спецыялізацыі і канцэнтрацыі перш за ўсё ў раслінаводства, умелага вырашэння ўсіх пытанняў, звязаных з унутрыгаліновай і занальнай спецыялізацыяй.

Таварышы! Увесь спектр важнейшых праблем гаспадарчага і культурнага будаўніцтва, арганізатарскай і палітычнай работы партыйных арганізацый падзяргаецца ўдмуўліваю, усебаковаму аналізу, зацікаўленаму абмеркаванню ў ходзе справаздач і выбараў, якія праходзяць у Кампартыі Беларусі. Нядаўна закончыліся справаздачна-выбарныя сходы ў пярвічных партыйных арганізацыях, завяршаюцца раённыя і гарадскія партыйныя канферэнцыі.

Цяперашняя справаздачна-выбарная кампанія праходзіць пад знакам агульнапартыйнай, усенароднай падрыхтоўкі да XXV з'езда КПСС і вызначэння высокай сталасцю, арганізаванасцю і актыўнасцю камуністаў. У рабоце справаздачна-выбарных сходаў удзельнічала каля 97 працэнтаў членаў і кандыдатаў у члены партыі, якія знаходзяцца на ўліку. У спрэчках па справаздачных дакладах выступіў амаль кожны трэці камуніст, які прысутнічаў на сходзе. Было выказана звыш 7.300 розных прапаноў і крытычных заўваг.

Які ж урок, які вывад трэба зрабіць з цяперашніх справаздач і выбараў?

Па-першае, задача цяпер заключаецца ў тым, каб усё каштоўнае з набытага партыйнымі арганізацыямі стаіючага вопыту па выкананню рашэнняў XXIV з'езда КПСС і XXVII з'езда КПБ, наступных Пленумаў ЦК КПСС і ЦК КПБ зрабіць здабыткам усіх партыйных камітэтаў і арганізацый, увасобіць у практыку штодзённага жыцця і работы.

Па-другое, найпершы абавязак кіруючых органаў партыйных камітэтаў і арганізацый — пастанавіць аб тым, каб кожная служная прапанава, кожная крытычная заўвага камуністаў, выказаная ў ходзе справаздач і выбараў, была ўважліва разгледжана і належным чынам рэалізавана.

Па-трэцяе, высокую арганізаванасць і баявасць партыйных арганізацый, якія правяліся ў ходзе справаздачна-выбарнай кампаніі, нам трэба цалкам падначаліць практычнай рэалізацыі складаных і адказных задач дзесятай пільгодкі.

Наш абавязак — забяспечыць, каб кожная пярвічная партарганізацыя, дзе б яна ні дзейнічала, была па-сапраўднаму баявым і згуртаваным калектывам, будавала сваю работу, унутрыпартыйнае жыццё так, каб кожны камуніст праяўляў сябе як актыўны палітычны баяц партыі, глыбока ўсведамляў, што ад яго арганізаванасці і ініцыятывы, партыйнай прынцыповасці, ідэйнай перакананасці, высокіх маральных якасцей, непрымірмасці да ўсякага роду недахопаў залежыць не толькі яго асабісты аўтарытэт, але і аўтарытэт партыйнай арганізацыі і ў канчатковым выніку — панажэнне нашых дзясяценняў у камуністычным будаўніцтве.

Наперадзе ў нас вялікія справы. Яны запатрабуюць ад кожнага партыйца і гранічнай мабільзаванасці, і найвялікшай добрасумленнасці ў рабоце, і глыбокіх ведаў, і высокага гарэння сэрца. Будзем жа, таварышы, дастойнымі вялікага гонару і адказнасці існа ў авангардзе ўсенароднай барацьбы за перамогу камуністычных ідэалаў, за далейшае панажэнне матэрыяльных і духоўных багаццяў, магутнасці і славы нашай вялікай сацыялістычнай Радзімы. (Працяглыя апладысменты).

ЧАСОПІСЫ ў 1976 ГОДЗЕ

ПАРОЙ СТАЛАСЦІ МУДРАЙ

Пяцьдзесят тры гады споўнілася часопісу «Полымя». Яго старонкі заўсёды былі праўдзівым летапісам нашай савецкай явы. Яны ўслаўлялі энтузіястаў першых пільгодкаў, герояў грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, нашых сучаснікаў, рукамі і розумам якіх славіцца сённяшні дзень.

Асабліва ўвага ў «Полымі» надаецца матэрыялам, якія асветляюць праблемы дзесятай пільгодкі і падрыхтоўку савецкага народа да XXV з'езда КПСС. Тут — і нарысы, і артыкулы, і выступленні партыйных, дзяржаўных дзеячаў рэспублікі, наватараў вытворчасці, пісьменнікаў, журналістаў, якія, спадзяёмся, зацікавілі нашых чытачоў.

У наступным годзе ў першых кніжках «Полымя» чытачы пазнаёмяцца з апавесцю народнага пісьменніка Беларусі І. Шамякіна «Гандлярка і паэт».

Твор гэты — пра Вялікую Айчынную вайну, пра надпольшчыкаў.

Затым чытачы зноў сустрэнуцца з героямі «Палескай хронікі» лаўрэата Ленінскай прэміі, народнага пісьменніка Беларусі Івана Мележа. «Полымя» будзе друкаваць яго новы раман — «Завей, снежань».

На багатым сучасным матэрыяле напісаны апавесць І. Навуменкі «Замаян жаўталіся», п'еса А. Макаёнка пад умоўнай пакуль што назвай «Мукі праведніка».

Паэзію ў першых нумарах прадставяць творы Героя Сацыялістычнай Працы, лаўрэата Ленінскай прэміі, народнага паэта Беларусі П. Броўкі, а таксама такіх вядомых паэтаў, як Р. Барадулін, Г. Бурдзікін, А. Бялёвіч, С. Грахоўскі, Е. Лось.

Новыя творы прапанаваў часопісу В. Адамчык, Я. Брыль,

А. Васілевіч, Л. Гаўрылін, А. Кудравец, М. Лужанін, М. Лобан, А. Марціноў, П. Місько, А. Русеюкі, Я. Сіпакоў і многія іншыя пісьменнікі.

Як і раней, мы будзем знаёміць чытачоў з творами пісьменнікаў братніх рэспублік і сацыялістычных краін. Рыхтуецца вялікая падборка ўкраінскіх апавяданняў, якую мы надрукуем да Дзекады ўкраінскай літаратуры і мастацтва ў Беларусі.

Часопіс рэгулярна будзе друкаваць нарысы і артыкулы пра перадавікую новую пільгодку, наватараў прамысловасці і сельскай гаспадаркі. Многія матэрыялы раскажуць аб дасягненнях беларускіх вучоных, аб праблемах развіцця тэатра, кіно, жывапісу і музыкі.

Багата будзе прадстаўлена раздзел крытыкі і літаратуразнаўства. У першых нумарах

мы змесцім артыкул Д. Бугаёва «Вернасць прызнанню» пра творчасць І. Мележа. Даследаванню развіцця сучаснай прозы прысвяціў артыкул У. Гніламёдаў.

З літаратуразнаўчымі артыкуламі выступяць таксама А. Адамовіч, П. Дзюбайла, В. Івашын, В. Каваленка, Я. Казека, М. Лазарук, А. Мальдзіс, М. Смолкін, М. Стральцоў.

Калектыў рэдакцыі робіць усё магчымае, каб «Полымя» для ўсіх нашых чытачоў стала настольнай кнігай. А што яго чытаюць многія, сведчыць рэдакцыйная пошта. Вось адзін з лістоў, што мы атрымалі нядаўна:

«Полымя» ў нашай вёсцы — адзін з самых любімых часопісаў, — піша настаўнік В. Туркевіч з вёскі Моладава Іванаўскага раёна, — яго выпісваюць даяркі і механізатары, настаўнікі і вучні старэйшых класаў. А чытаюць усё. Кожны свежы нумар «Полымя» — святая ў нашай сям'і...»

Генадзь ПАШКОЎ,
адказны сакратар
часопіса «Полымя».

ГОРАД ЮНЫХ МАЙСТРОЎ

У бабруйскае мастацтва тэхнічнае вучылішча № 15 прышло паведамленне з Масквы аб узнагароджанні яшчэ 32 работ навучнікаў і майстроў медалімі ВДНГ СССР. Адзначаныя творы былі прадстаўлены ў экспазіцыі, прысвечанай 30-годдзю Вялікай Перамогі.

Узнагароды ўдасцена многафігурная разная нампазіцыя аб падзвігу савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне, інкруставаныя карціны «Ля вечнага агню», «Партызаны», «Сіульптура «Ветэраны», інкруставаны партрэт Ю. А. Гарына і іншыя. Цяпер на рахунку ўмелыя вучылішча ўжо 300 медалюў ВДНГ СССР.

Бабруйскаму мастацтваму тэхвучылішчу ўсяго п'ятнаццаць гадоў. Але яно набыло ўжо шырокую вядомасць. Тут падрыхтавана звыш трох тысяч рэзчыкаў па дрэву, інкрустатары, мастакоў-акаратары, чаканшчыкаў і іншых спецыялістаў. У вучылішчы створан унікальны музей твораў з дрэва, металу і керамікі. Многія з іх экспанаваліся на ўсесаюзных і міжнародных выстаўках у сацыялістычных краінах, а таксама ў Канадзе, ЗША, Фінляндыі і Японіі.

Цяпер ўмелыя вучылішча рыхтуюць для ВДНГ СССР многафігурную разную нампазіцыю, прысвечаную XXV з'езду КПСС.

БЕЛТА.

Рыгор БАРАДУПІН

З КНІГІ «СВЯТА ПЧАЛЫ»

Выходзячы з хаты:
Печ засланыць,—
Каб людзі не разваліся,
Пасядзець маўчком,—
Каб пашанцавала,
Першага сустрэць чалавека —
На ўдачу,
Маладзіцу —
Непажадана.

Заслонка бразнула,
Мама выбегла
І зачырчала —
Ішла вайна...

Як над Вязынкай,
Поўня ўдавец.
Зноў да цішы душа прыпала,
Бронзаваму, цёпла ў завею
На роднай зямлі

Купалу...

І Н Т Э Р В ' Ю

Пазелянелі
Ікры ў коніка,
Пакуль скакаў
Ля мікрафоніка.
Але хапіла й салаўю,
Пакуль даваў ён
Інтэрв'ю:

— І ў інтэрв'ю
Я не ўтаю:
Нялёгка салаўю.
Гняздоўе ўю,
Кармлю сям'ю.
Не да тугі —
Растуць даўгі.
Сям'я расце,
Гняздо ў кусце.
Расу трасу —
Сям'ю паю
Пяю,
А працы — у-ю-ю-ю!

А ты паслухай
Голас з плёнкі —
Ні пра сям'ю,
Ні пра пляёнкі...

Хоць надзьмі шар зямны
Праз саломінкі ніпель!
З разнатраўнай маны
Сеткі выхітрыў ліпень.

Ноч прадонных вачэй,
Вуснаў прагна потай,
Кроў, бунту!
Кроў, звачэй!
Розум,
Роздум твой потым!

Спёку выцер з чала
Надвячорак бывалы.
А спакусы пчала
Вусны аблюбавала.

Сэрца,
Сцішы свой грук.
Для вачэй —
Толькі смугласць,
Для разгубленых рук —
Грудак пудкіх акругласць.

Потым крык,
Потым плач,
Потым будуць усхліпы.
Сёння любую лашч —
Плашч зялёны
У ліпы.

ДАФНІС І ХЛОЯ

I
Залева не расплятае кос:
Схоў —
Пад скалою!

Дафніс шукае коз.
Коз падганяе Хлоя.

Уздрыгваюць вейкамі

Крылы стракоз:
Раскошна ў даліне згоды
Спакою...

...Хлоя —
Недаткнёнку-сасонку
Нарадзіла зялёная Хвоя,
Славівала Хлоя
Імглою...

...Багоўка
На пальцы ў Хлоі
Знічкай малою,
Вочкам пярсцёнка:
Не суроч,
Нарачонка!

...Сарамяжлівасці дзявочай
Палоннік —
За пазухай Хлоі стракоча
Конік.
Божа,
Як Дафнісу
Да яго дакрануцца!
Хлоя можа
Прачнуцца...

...Дафніс!!!
...Падае
неба дах
ніц...

...Зорамі неба вачэе.
— Што на вачэру!
— Яглі...

(пацалаваліся
і спаць ляглі...)

II
— Халодная коўдра,
Хоўра!

— Чаго ваўкамі маўчым!
Бульбу смажыць на чым,
На пою!..
(Хлоя!)

...
— Спруцяней,
Дарахвей!
(Дафніс!)

Дыхні,
с-сабака!
Цягне як з бензабака.
Мокнеш у гаражы!

...Хоць варажы
На мігатлівых плястках
Газавай пліткі...

[Высах з лётак
раўчук пліткі...]

...Горбіцца
Сантыменту правізар,
Празорлівы тэлевізар:

— Хэло! Я
Цябе чакаю,
Хлоя...

...І рэха
пагасла
ахне:

Дафні-
ні-
сс!

Што параю-выраю,
Дзе шукаць вам броды,
Маладога выраю
Здзіўленыя бровы!..

Лістаслед адсырае
Смутнаю парою...
Нада мною
Выраю
Здзіўленыя бровы.

Ласку лета шчырую,
Неруш чабаровы
Нагадалі
Выраю
Здзіўленыя бровы...

У САЮЗЕ ПІСЬМЕННИКАУ БССР

ДА ЮБІЛЕЮ М. САЛТЫКОВА-ШЧАДРЫНА

Пад старшынствам народнага пісьменніка Беларусі Кандрата Крапівы адбылося пасяджэнне юбілейнай камісіі па святкаванню 150-годдзя з дня нараджэння вялікага рускага пісьменніка, рэвалюцыйнага дэмакрата М. Салтыкова-Шчадрына. На ёй прысутнічалі прадстаўнікі Міністэрства культуры БССР, Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР, Міністэрства асветы БССР, Саюза журналістаў БССР, Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па тэлебачанню і радыёвяшчанню.

У канцы студзеня ў Мінску адбудзецца агульнагарадскі вечар, прысвечаны творчасці пісьменніка. Інстытут літаратуры імя Янкі Купалы

АН БССР правядзе пашыранае пасяджэнне вучонага савета, на якім будзе заслуханы даклад «Салтыкоў-Шчадрын і беларуская літаратура».

Кніжныя выстаўкі, літаратурныя вечары, лекцыі і гурткі будуць арганізаваны ў школах, бібліятэках, вышэйшых навучальных установах, на прадыржэствах, у саўгасках і калгасах рэспублікі.

У наступным годзе выдавецтва БДУ імя У. І. Леніна, выпусціць кнігі Салтыкова-Шчадрына «Паны Галаўлёвы» і «Казкі» ў арыгінале.

Шырокі план мерапрыемстваў распрацавала бюро прапаганды мастацкай літаратуры СП БССР і канцэртна-лекцыйнае бюро Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

ПРАТЭ, ШТО ХВАЛОЕ

З 8 па 15 снежня ў Каралішчавічах у ДOME творчасці імя Якуба Коласа пройдзе семінар маладых літаратараў, якія ішчуч для дзяцей і юнацтва. Удзельнікі яго сустрэнуцца з І. Шамякіным, І. Чыгрынавым, В. Віткам, А. Якімовічам, А. Васілевіч, Э. Агняцет, Е. Лось. Будуць прачытаны лекцыі і даклады: «Беларуская дзіцячая літаратура на сучасным этапе», «Псіхалагічны асаблівасці дзяцей», «Навукова-тэхнічная рэвалюцыя і чалавек» і іншыя.

На спецыяльных секцыях прозы і паэзіі будуць абмеркаваны творы ўдзельнікаў семінару.

ЧАСОПІСЫ Ў СНЕЖНІ

«БЕЛАРУСЬ»

Нумар адкрываецца рэдакцыйным артыкулам «Перад знамянальным стартаў». Пад рубрыкай «У гонар XXV з'езда КПСС» друкуюцца рэпартажы, нарэспандэнцыі, нататкі аб поспехах перадавых калектываў, рабочых і калгаснікаў — «Будзе саўгас-камбінат», «Народны танцавальны», «Снарбы азёрных глыбінь», «Есць дзве пляцігодкі і іншыя паведамленні».

З новымі вершамі выступаюць А. Бачыла, С. Шушкевіч, П. Маналь, малады паэт М. Мятліцкі.

«Пачатак» — пад такой назвай друкуецца ўрывак з новай апавесці народнага пісьменніка Беларусі І. Шамякіна. А. Пальчэўскі выносіць на суд чытача апавяданне «Млыншча», М. Навіцкі пераклаў з нямецкай мовы твор Анны Зэгерс «Маці».

«Светлагорскі корд» — рэпартаж Л. Бадлуева, які змешчаны пад рубрыкай «Беларусь індустрыяльная», Нашым сучаснікам

нарыв «Сярод людзей» прысвяціў В. Мыслівец.

Друкуюцца артыкулы кандыдата гістарычных навук У. Якутава «Клімат працоўнага калектыву» і кандыдата філасофскіх навук Ю. Гусева «Дэградацыя буржуазнай эстэтыкі».

Л. Крушынская піша пра кампазітара Ю. Семянку — «Дзеля славы Радзімы».

Да 150-годдзя з дня паўстання дзекабрыстаў часопіс змясціў нататкі А. Сідарэнкі «Мы дзеці 1812 года» і кандыдата філалагічных навук І. Сцяпуніна «Дзекабрысты ў Беларусі».

Чытача зацікавіць публікацыя М. Жыгоцкага «Ганаровы госць музея», З. Федчанка «Пад купалам цырка», падборка «У свеце навукі і тэхнікі».

Змешчаны рэцэнзіі Ю. Багданава, М. Сталярова, Л. Царанкова на кнігі «З'яўленне» А. Вярцінскага, «Чужое неба» Б. Сачанкі, «Іду на «вы» П. Ткачова».

«НЕМАН»

У «Вянку дружбы» вершы Уладзіміра Харытонава, Санда алі Мамура, Аляксандра Табатадзе, Анатоля Тарана, Булата Рафікава, Кубаныча Акаева і іншых. Над перакладамі працавалі А. Парпара, С. Карнеў, В. Гурыновіч, М. Ронкін, Я. Храмаў, А. Пахроўская.

Падборку вершаў народнага паэта Беларусі П. Панчанкі пераклаў Б. Спрыччан.

Друкуецца кінааповесць У. Ампілава і А. Шабаліна «Агонь на сьне».

Часопіс друкуе дакументальныя запіскі Максіма Гарэцкага «На імперыялістычнай вайне» (пераклад Л. Салаўя).

Друкуюцца вершы са спадчыны П. Валкадаева.

У раздзеле «Публіцыстыка» — інтэрв'ю, якія аб'яднаны назвай «Пляцігодкі і мы». Тут выступаюць народны паэт Беларусі, Герой Сацыялістычнай Працы, лаўрэат Ленінскай прэміі П. Броўка, мадэльшчык Мінскага трантарнага заводу Ю. Вахромін, акадэмік-сакратар аддзялення фізіка-тэхнічных навук АН БССР К. Гораў і іншыя.

«Запіскі, дакументы, успаміны» прадстаўлены артыкулам С. Букчына «Да мячоў ірвануліся нашы рукі».

У раздзелах «Мастацтва» і «Крытыка» — артыкулы Ю. Чурно «Дазвольце запрасіць...», У. Содала «Прарочыя радкі Купалы», Г. Коласа «Была б праўда».

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

Аб прысваенні ганаровага звання заслужанага артыста Беларускай ССР работнікам Беларускага радыё

За заслугі ў развіцці беларускага савецкага мастацтва, плённую творчую і грамадскую дзейнасць прысвоіць ганаровае званне заслужанага артыста Беларускай ССР:

Сідзельнікавай Галіне Феліксавой — дыктару.
Смялкоўскаму Леаніду Аляксандравічу — мастацкаму кіраўніку камерна-інструментальнага ансамбля.

Ясвай Ніне Мікалаеўне — салістцы хору.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. СУРГАНАУ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. ЧАГІНА.

20 лістапада 1975 года.

г. Мінск.

С. Сідзельнікава.

Л. Смялкоўскі.

Н. Ясва.

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

Аб прысваенні ганаровага звання заслужанага работніка культуры Беларускай ССР работнікам Беларускага радыё

За шматгадовую плённую творчую і грамадскую дзейнасць, вялікі ўклад у развіццё радыёвяшчання ў рэспубліцы прысвоіць ганаровае званне заслужанага работніка культуры Беларускай ССР:

Агееву Івану Мінавічу — галоўнаму рэдактару

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. СУРГАНАУ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. ЧАГІНА.

20 лістапада 1975 года.

г. Мінск.

.. Агееў.

Д. Марчанка.

Р. Пітухоўская.

МАЛАДЫ мастак Уладзімір Шнарэвіч упершыню набываў у Наваполацку на нафтаперапрацоўным заводзе і хімічным камбінаце. — Гэта прыдзвінскі цуд. — гаворыць аб сваіх уражаннях мастак.

Горад Наваполацк шырока раскінуў свае белакаменныя гмахі на левым беразе Заходняй Дзвіны, у некалькіх кіламетрах ад старажытнага Полацка. Расказваюць, што існавала легенда, нібыта ў Полацк некалі маглі людзі прыйсці па падземных хадах, адзін з якіх ішоў пад Дзвіной. Але трапіць у горад маглі толькі тыя, хто меў чыстую душу і сумленне. Зразумела, гэта — легенда. Але праз тысячы год на бераг Дзвіны прыйшлі такія людзі з чыстым сумленнем па камсамольскіх пуцёўках. Юнакі і дзяўчаты ўзвалі новы горад, а ў ім цэнтральнае месца займае буйнейшы ў Еўропе нафтаперапрацоўны завод, хімічны камбінат. Прадукцыя прыдзвінскіх гігантаў: бензін, дызельнае паліва, кіслоты, поліэтылен, валакно нітрон.

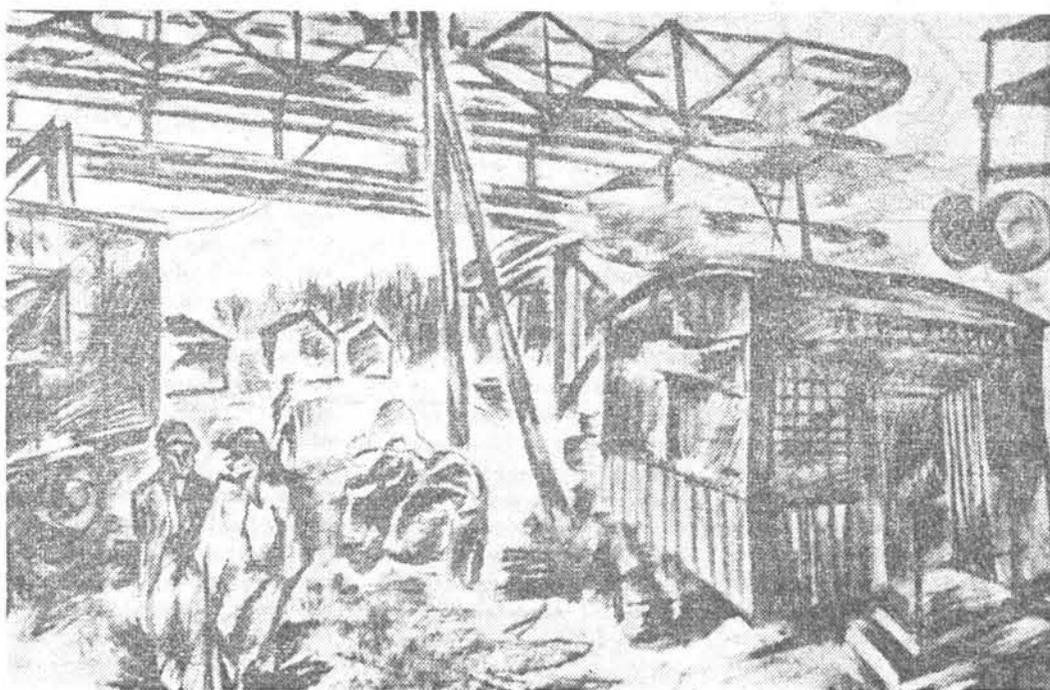
Цяпер узводзіцца трэцяя чарга хімкамбіната. Бытоўкі будаўнікоў выглядаюць зусім маленькімі побач з гмахамі новабудовы.

Сярэдні ўзрост працаўнікоў хімкамбіната 25—

27 гадоў. Камбінат славіцца не толькі прадукцыяй, але і працоўнымі подзвігамі людзей.

Вось маладая камуністка, апаратчыца цэха № 201 Валіяціна Лапунова. У гэтым годзе яна абрана дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР. А Ганна Шэндзелева адна з нямногіх людзей у рэспубліцы была ўдасцоена вышэйшай камсамольскай узнагародай — Ганаровага знака ВЛКСМ. Міхаіл Барэйша працуе майстрам 405 цэха. Ён спрабуе свае сілы ў паэзіі, завочна вучыцца ў Беларускам дзяржаўным універсітэце імя У. І. Леніна на аддзяленні журналістыкі.

— Мне вельмі спадабаліся наваполацкія гіган-

«Мост будуюцца». 3 серыі пра будаўніцтва трэцяй чаргі хімкамбіната.

Прыдзвінскія гіганты

ты. Асабліва ж спадабаліся людзі, якія з упеўненасцю глядзяць у заўтрашні дзень. — гаворыць мастак Уладзімір Шнарэвіч. — Я працую цяпер над серыяй, якая прысвечана хімкаму Наваполацка і рыхтую яе да маючай адбыцца выстаўкі «Малодосць краіны».

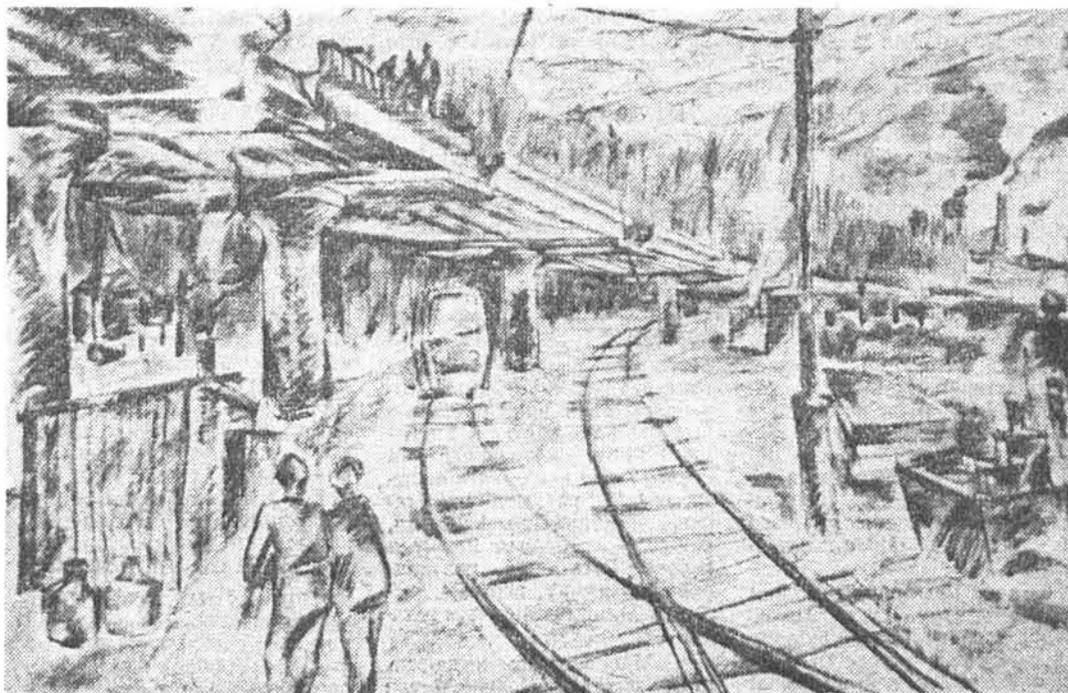
К. УЛАДЗІМІРАЎ.

Апаратчыца хімкамбіната дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Валіяціна Сямёнаўна Лапунова.

Выдатнік сацыялістычнага спаробніцтва Ганна Шэндзелева.

На пуснавых аб'ектах трэцяй чаргі.

СВЕТЛАЕ СВЯТА МУЗЫКІ І ДРУЖБЫ

ЗАКРЫЦЦЕ УСЕСАЮЗНАГА ФЕСТИВАЛЮ
«БЕЛАРУСКАЯ МУЗЫЧНАЯ ВОСЕНЬ»

не танцы ў іскрыстых, гарачых танцах.

Праграма фестывалю ўключала ўсе віды і жанры музычнага мастацтва, незвычайна шырокай была яго «геаграфія». Фестываль сабраў на беларускай зямлі яркае сузор'е праслаўленых калектываў і асобных выканаўцаў. Узбагаціў праграму фестывалю ўдзел у ім гасцей з сацыялістычных краін — славутага сімфанічнага аркестра Дрэздэнскай філармоніі і папулярнага югаслаўскага спевака Д. Мар'янавіча.

Паводле папярэдніх падлікаў аператыўнага штаба, у дні свята адбылося больш чым 300 канцэртаў і творчых сустрэч, на якіх пабывала звыш 160 тысяч чалавек. Вялікі і паўсямесны поспех фестывалю

яшчэ раз пераканаўча паказаў, што мастацтва з'яўляецца вернай баявой зброяй партыі ў камуністычным выхаванні людзей, што яно дорыць ім радасць далучэння да чароўнага свету цудоўнага, нясе прыгажосць і святло высокіх ідэалаў.

Вечарам 24 лістапада ў святло ўпрыгожаным Палацы спорту адбыўся вялікі канцэрт майстроў мастацтва, які дастойна ўвянчаў светлае свята музыкі і дружбы. Перад яго пачаткам да ўдзельнікаў фестывалю, да гледачоў, што запоўнілі палац, і прысутных ля экрану тэлевізараў звярнуўся старшыня аргкамітэта, міністр культуры БССР Ю. М. Міхневіч.

— Роўна год назад, калі ў гэтай зале завяршаўся першы

Усесаюзны фестываль мастацтва «Беларуская музычная восень», мы выказвалі надзею, што ён стане традыцыйным, і жадалі яму шчаслівага даўга-лецця, — сказаў ён. — Гэтыя надзеі і пажаданні здзейсніліся. Як адна з новых буйных і плённых форм далучэння працоўных да цудоўнага свету мастацтва, фестываль дэманструе важнейшыя працэсы, якія адбываюцца ў духоўным жыцці народа. Напярэдадні XXV з'езда КПСС ён пераканаўча паказаў, што творчаму росту ўдзельнічаючых у «Беларускай музычнай восені» калектываў і выканаўцаў спадарожнічае рост цікавасці гледачоў да сур'ёзных і значных з'яў мастацтва.

Ю. М. Міхневіч сардэчна падзякаваў за ўдзел у фестывалі майстрам мастацтва брацкіх рэспублік, пажадаў ім не-

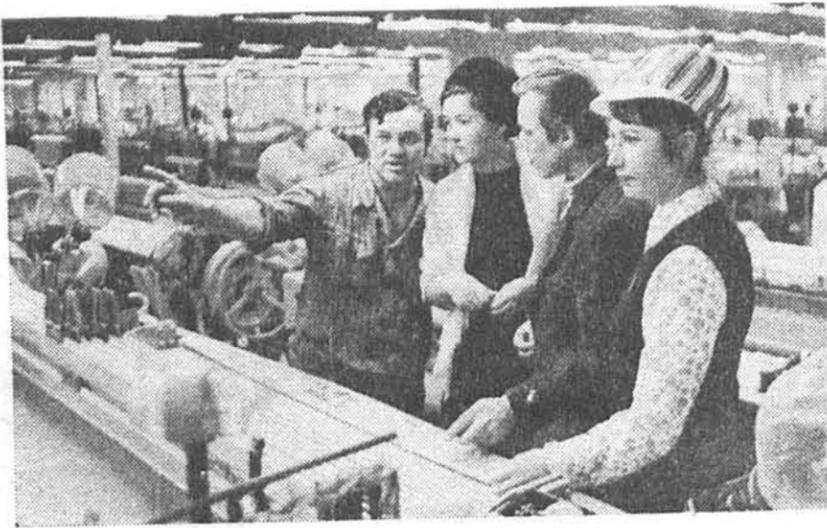
вычарпальнага натхнення, новых творчых радасцей і здзяйсненняў.

У заключным канцэрце, які стаў велічным гімнам дружбе і брацтву савецкіх народаў, выступілі вядомыя калектывы і выканаўцы нашай рэспублікі, Украіны, Літвы, Азербайджана, Латвіі, Казахстана, Масквы, Ленінграда і іншых культурных цэнтраў краіны.

На ўрачыстым закрыцці фестывалю прысутнічалі таварышы П. М. Машэраў, А. Н. Аксёнаў, Ц. Я. Кісалеў, А. Т. Кузьмін, У. Е. Лабанок, У. Ф. Міцкевіч, І. Я. Палякоў, Ф. А. Сурганав, В. С. Шавялуха, Я. П. Нікулкін, намеснікі Старшыні Савета Міністраў БССР М. М. Севярынёў, Н. Л. Сняжкова, удзельнікі XVII пленума ЦК КП Беларусі, які адбыўся 24 лістапада.

БЕЛТА.

ЗАВЯРШЫЛАСЯ вялікае і маляўнічае свята шматнацыянальнай сацыялістычнай музычнай культуры — фестываль «Беларуская музычная восень». Дзесяць дзён на нашай зямлі іскрыўся ўсімі колерамі вяселькі гэты дзівосна шчодры на добрыя, радасныя адкрыцці феерверк самабытных, выдатных талентаў. У канцэртных залах, у палацах культуры і сельскіх клубах гучалі чароўныя мелодыі неўміручых твораў класікаў, звінелі непаўторныя народныя песні, імклівым віхром праносіліся па сцэ-

У час фестывалю артысты Дзяржаўнага Аранбургскага рускага народнага хору наведалі Мінскі камвольны камбінат.

Перад мінчанамі выступае Дзяржаўны ансамбль танца Латвійскай ССР «Дайле». Фота Ул. КРЭКА.

ВЕЧАР АДПАЧЫНКУ. ШТО ЁН ПАДКАЗАЎ?

Вядома, якое вялікае значэнне маюць для ідэйна-эстэтычнага выхавання вучняў школьнага вечара адпачынку. Сёння перад настаўнікамі стаіць надзвычайнае пытанне аб тым, як і дзе іх праводзіць.

Вечар сустрэчы з выпускнікамі пакуіў, шчыра кажучы, непрыемнае ўражанне. У час кароткай афіцыйнай часткі госці не слухалі тых, хто выступаў, бо не ведалі іх і былі заняты ўласнымі размовамі. Мастацкая частка, падрыхтаваная сіламі дзесяцікласнікаў, была прынята з паблаглівай усмешкай. Затое з'яўленне эстраднага аркестра было сустрэта з энтузіязмам. Загрымела, заграмацела, завярцелася. Узніклі доўгія танцавальныя імправізацыі.

Пасля крытычнай ацэнкі гэтага мерапрыемства, мы пастараліся некалькі вучнёўскіх вечараў правесці некалькі па-новаму, так, каб яны неслі пэўны ідэйна-мастацкі зарад і не былі падобныя на іншыя вечары.

— Як прыгожа! Гэта сапраўднае свята! Гэта тое, што нам трэба! — такая была рэакцыя.

На працягу навучальнага года педагогічны калектыв шмат займаўся пытаннем ідэйна-маральнага і эстэтычнага выхавання вучняў. Адначасова працягвалася вывучэнне мастацкіх інтарэсаў старшакласнікаў, узаемазвязей гэтых інтарэсаў.

У час канікул групе вучняў было прапанавана падрыхтаваць сачыненне «Мастацтва ў маім жыцці». Сачыненні былі напісаны, прачытаны і па вартасці ацэнены. Вучні, зыходзячы са свайго яшчэ невялікага вопыту, ведаў, разумення мастацтва, літаратуры і жыцця, напісалі цікавыя шчырыя работы. Гэта яшчэ раз пацвердзіла думку, што мы, выхавацелі, на правільным шляху.

«...Мне здаецца, няма на свеце мастацтва, якое б так збліжала людзей, як музыка».

«...Калі чалавек не абья-

кавы да мастацтва, то яно не застаецца ў даўгу, прымусяць задумацца над жыццём, паставіць на правільны шлях, падарыць яму сумленне і смеласць, адкрые дарогу ў выдатны свет яркіх вобразаў, фарбаў, мелодый».

Выказаны асобныя цікавыя прапановы, хаця іх магло б быць больш.

Але недастаткова надавалася ўвагі ў гэтых сачыненнях ролі тэатра, тэлебачання, кіно ў фарміраванні маральных якасцей чалавека. Хацелася пачуць меркаванні аб сцэнічнай харэаграфіі, духоўнай музыцы, прапановы пра мастацкае афармленне класа і школы. У сачыненнях няпоўна раскрыта тэма грамадска-карыснай, эстэтычнай, калі так можна сказаць, актыўнасці саміх школьнікаў.

Справа ў тым, што ў плане мастацка-пазнавальным і школах, і сям'я, і сродкі інфармацыі робяць многае. У пытаннях жа асабістага ўдзелу моладзі многае не дапрацоўваецца. Таму часта ствараецца становішча, калі вуч-

ні, асабліва старэйшых класаў, не імкнуцца ўдзельнічаць у мастацкіх гуртках, самадзейных аб'яднаннях, ісці ў палацы культуры і клубы ў якасці актыўных удзельнікаў вечараў, канцэртаў, спектакляў і іншых мерапрыемстваў.

Дзе ж выйсце? Як павысіць актыўнасць вучняў, памножыць іх, калі можна так сказаць, на вопыт адпаведных спецыялістаў? Як наблізіць установы культуры да школьнай моладзі?

Думаецца, выйсце можа быць знойдзена, калі мы пойдзем на стварэнне ў школах з кантынентам 880 і больш чалавек школьных і вучнёўскіх клубных устаноў. Найбольш культурнага ачага, які будзе дзейнічаць згодна з выпрацаваным і зацверджаным палажэннем пад кіраўніцтвам органаў народнай асветы і культуры, даюць магчымасць мець пярвічную маляўнічую культурна-асветную ячэйку. Пры развіцці ініцыятывы і самастойнасці школьнікаў можна будзе арганізаваць мерапрыемствы па карыснаму і разумнаму адпачынку вучняў у вольны час, садзейнічаць павышэнню іх культурнага ўзроўню.

У аснову работы будзе пакладзена вучнёўскае самакі-

раванне, цесная сувязь з камітэтам камсамола і саветам піянерскай дружбы, удзел выкладчыкаў, спеваў, малевання, рускай і беларускай літаратуры, краўнікоў музычных гурткоў.

Неабходна прыцягваць асобных спецыялістаў, якіх у школе няма, і без якіх ужо нельга абысціся: рэжысёра драматычнага калектыву, харэографа, дырыжора духавога аркестра, мастака-афарміцеля. Спецыялісты падобнага плана працуюць у школах, але, на жаль, эпизодычна. Пры ўдзеле выкладчыкаў спеваў і музыкі, літаратуры, малевання, фізкультуры і новых спецыялістаў школьны клуб змог бы стаць цэнтрам культурна-асветнай работы. І тады б заняты харавымі спевамі, танцавальным мастацтвам, удзел у драматычным, музычным гуртках ператварыліся б для вучняў у неабходнасць. На маю думку, гэта будзе садзейнічаць фарміраванню рэзерву артыстаў-аматараў для калектываў самадзейнасці палацаў культуры, прадпрыемстваў, ВУН і тэхнікумаў, стварэнню трывалых традыцый творчага саўдзелу ў стаўленні самадзейнага, а нярэдка і прафесіянальнага мастацтва.

Л. ЛАЗАРАЎ,
дырэктар сярэдняй
школы № 11
г. Гомеля.

НА СТЫКУ НАВУК

«Вучонымі ўсяго свету праводзілі розныя доследы на кансерваванню крыві, у асноўе якіх быў адзін і той жа прычына: дадаванне ў кроў кансервіруючых рэчываў.

І рантам прычына новага, надзвычай простае рэчыве, доктару медыцынскіх навук Я. Д. Буглова: не дадаваць кансерванты, а ўзяць з крыві адно з рэчываў, якія ўдзельнічаюць у механізму згусання...

Адкрыццё доктара Буглова прызнана ва ўсім свеце, запатэнтавана ў ФРГ, Японіі, Францыі і Вялікабрытаніі.

Аб тым, як гэта было дасягнута, які цяжкі і складаны шлях давялося адолець доктару Буглову і яго калегам, наколькі іх адкрыццё важна і неабходна людзям, і расказвае гэты фільм».

Так гаворыцца ў анатацыі да каларовай навукова-папулярнай стужкі «Нечаканая думка доктара Буглова», створанай «Летапіс» студыі «Беларусьфільм». А гэта вызначыла ў пэўнай ступені перадае выключную вартасць новага фільма, які выходзіць на экраны.

Яго стваральнікі — сцэнарыст А. Чарняўская, рэжысёр К. Красніцкі і аператар М. Южык — знайшлі выразныя кінематаграфічныя сродкі; у даходлівай форме растлумачылі адно з самых складаных пытанняў медыцыны, вобразна паказалі, у чым сутнасць «нечаканай» думкі доктара Буглова. Бясспрэчна, у многім вызначыў рацыянальны задачы бездакорны ў навуковых і мастацкіх адносінах сцэнарыст, аўтар якога — А. Чарняўская — сама ўрач па прафесіі. Але ж яго трэба было

ажыццявіць, г. зн. перадаць на экране ўсю складанасць таго пытання, якое ў ім заключана. І дакументалісты абіраюць арыгінальны прыём: яны паказваюць доктара Буглова, але не ён расказвае аб сваім важным адкрыцці. Гэта ро-

біць дыктар. І тым самым аблегчылі задачу і вучонаму, і нам, кінагледцам. Сапраўды, доктару медыцынскіх навук, бадай, некалькі будзе гаварыць аб такіх зразумелых, на яго погляд, рэчах, як згусанне крыві, яе утвараючыя ўласцівасці — ну, што яна дастаўляе спакойныя рэчывы тканям; змаганне з хваробатворнымі мікробамі; ад яе залежыць наша дыханне.

І аўтары папярэдне як бы падрыхтоўваюць нас да галоўнай гаворкі, яны падрабязна тлумачаць, як важна навука кансерваваць кроў, каб у час даставіць яе чалавеку, які трапіў у бяду.

Мы робім сведкамі шматлікіх доследаў, якіх, як звычайна, спачатку праводзіцца над жывёламі. Нарэшце — самае галоўнае: трэба было пералічыць сарбентную кроў чалавеку. Сведкай і ўдзельніцай гэтых хваляваных быў доктар медыцынскіх навук прафесар М. Г. Карташэўскі:

— Пасля канчатковай праверкі тут, у Ленінградскім інстытуце пералівання крыві, я ўпершыню пераліў хвораму сарбентную кроў, прапанаваную Бугловым. Яе прымяненне аказала надзвычай перспектыўным асабліва пры цяжкіх аперацыйных умяшчэннях, у тым ліку пры аперацыях на сэрцы. Па нашых клінічных назіраннях, пераліванне сарбентнай крыві практычна раўназначна прамому пераліванню з вены ў вену. Так была спасцігнута яшчэ адна загадка крыві, якую папулярна і пераказана растлумачылі з экрана беларускія дакументалісты.

Віктар ПОЛЯК.

Кадр з фільма. Я. Д. Буглов.

ЯК ФРЭСКІ НЕЗАБЫЎНАГА

Пасля стужкі «Жанчына з забітай вёскай», аб якой штотыднёвым «Літаратура і мастацтва» расказваў у № 34 за 28 жніўня г. г., творчае аб'яднанне «Летапіс» студыі «Беларусьфільм» выпусціла яшчэ два творы паводле кнігі «Я з вогненнай вёскі...» А. Адамоўча, Я. Брыля і У. Калеснікі. — «Жменя пшч» і «Нямі крык». Такім чынам, на экраны выйшаў спецасаблівы трыпціх хранікальна-дакументальных кінаапазданяў аб трагедыі і героізме народа ў часы Вялікай Айчыннай вайны. Рэжысёр Віктар Дашук працаваў у сапраўдным творчым інтанце з аўтарамі вядомай кнігі.

«Жменя пшч» — нібы фрэска, што замацоўвае на экране трагедыю жыхароў вёскі Рудна Віцебскай вобласці і вёскі Баркі Малаарыцкага раёна на Брасцкім... Гучыць голас Акуліны. Сямёнаўны Івановай, якая

выпаднава выратавалася ад смерці — жорсткай і пакутлівай; яна з тых, аб кім у народзе кажуць, што на тым свеце пабывала...

«Нямі крык» пачынаецца з кадраў парады Перамогі, сярод удзельнікаў янога — людзі, чыя памяць назаўсёды захоўвае перажытае на сярэднявечных ваянных дарог. Аднаўляючы эпізоды партызанскіх атак на ворага, аўтары фільма тактоўна і выразна падкрэсліваюць братэрства па зброі, што звязвала тады латыша Сашу Заўэра і беларуса Мінолу Адзінца.

Трыпціх абуджа хваляванне. Пераконавае праўдай пацучыў. Прымушае ўслухоўвацца і прыглядацца да тых, аб кім расказалі ў кнізе пісьменнікі, і наогул па-мастацку проста, рэальна знялі супрацоўнікі «Летапісу».

В. ІВІН.

ПРАБЛЕМЫ, МЕРКАВАННІ, РОЗДУМ

Жыццё абвяргае, бывае, самыя ўстойлівыя формулы. Нават вядома прымаюць адносна таго, што пра густы не спрачаюцца, усё часцей прыгадваецца ў часе спрэчак акурат аб правах густу (ці наадварот — безгустоўнасці). Некаторыя з'явілі мастацтва па-новаму ацэньваюцца тады, калі з імі знаёміцца і выказваюць свае меркаванні гледчы і слухачы тых гарадоў, нуды ансамбль выяўляе на гастролях. Часам такія ацэнкі развіваюць перадачківыя выказванні крытыкаў рэспублікі.

Між тым, пакуль новая праграма артыста або артыстычнай трупы знаходзіцца ў стадыі станаўлення і яшчэ не мае ўсеагульнага прызнання, калегі па мастацтву і крытыка, бывае, не адрозніваюць аб'ектыўныя адносіны да навіны. Звычайна ацэнкі і трафарэтыныя азначэнні часам бяруць верх над сапраўднай характарыстычнай зробленага мастаком.

Аб гэтым і гаворыцца ў артыкуле заслужанага дзеяча культуры БССР К. Гусева, які мы прапануем увазе чытачоў.

ТВОРЧЫ эксперымент на канцэртнай эстрадзе заваўвае прызнанне, калі ён ўсхваляе душу многіх і многіх слухачоў сваёй зразумелай усміхаванай, адкрыццём нейкіх яшчэ невядомых старонак паэтычнага характава. Мабыць, у гэтым і ёсць асноўная прычына поспеху «Песняроў»: яны не толькі знайшлі арыгінальную форму выказвання, а, галоўнае, захоўваючы ўсё лепшае ад народнай песеннай творчасці, здолелі па-новаму, у зіхаценні ўсіх граней нацыянальнага характава, праспяваць песню аб роднай зямлі, аб сучасніку, аб чалавечай адданасці ідэалам маладосці. Радуе і развіццё народных традыцый маладым яшчэ ансамблем «Харошкі», які, безумоўна, можа ўнесці свой уклад у сцэнічную распрацоўку народнай песні і харэаграфіі. Трэба спадзявацца, што «Харошкі» пераадолеюць усе цяжкасці «ўзросту» і адкрыццё на сваёй няходжанай сцяжыніцы.

Пошук новага... Колькі намаганняў, напружаных рэцэпцыйных дзеяў і месцаў! А ці заўсёды ёсць увзруненасць у пасляхавым завяршэнні эксперыменту? Не, не заўсёды, бо пошук — гэта і рызыка.

Пакажыце новую праграму крытыкам. Адны скажуць — «добра», другія — «дрэнна». Вось і я лаўлю сабе на тым, што мая ацэнка некаторых творчых шуканняў у мастацтве не зусім супадае з ацэнкамі маіх калег. Добра, калі нашы спрэчкі вядуцца з аб'ектыўных пазіцый, з веданнем тэорыі і практыкі мастацтва, яго сучаснай метадалогіі, запатрабаваніяў гледачоў. Добра, калі мы дыскутуем са шчырым намерам дапамагчы, з паваротам да намаганняў свайго таварыша па мастацтву і, гаворачы аб недахопах, не сячам дрэўца пад корань, а робім усё, каб яно дало свежыя парасткі.

Нам патрэбна творчая лабораторыя па спецыяльнасцях для абмену вопытам і вырашэння актуальных праблем. Скажыце, што для гэтага існуе мастацкі савет. Ды — ці ж «для гэтага»? У рэспубліканскай філармоніі на пасяджэннях мастацкага савета работу майстроў мастацкага чытання абмяркоўваюць інструменталісты або вакалісты і, наадварот, аб музыцы і мастацкім афармленні выказваюць свае меркаванні... чытальнікі. Бывае ж так! А гаворка ідзе пра вельмі прафесіянальныя клонаты. Лабараторыя творчых устаноў з'явілася б пярвочнай арганізацыяй, якая б рыхтавала пытанні для абмеркавання на мастацкіх саветах. З'явілася штосьці новае ў інструменталістаў — хай яны збяруцца і як мае быць абмяркоўваюць эксперымент калегі.

Вось узніклі спрэчкі пра нававы цымбаліста Мікалая Шмелькіна. Выкананне ім музыкі, маўляў, пазабудлена творчага сэнсу, бо яно пабудавана на гатовым матэматычным разліку — як атраццёвы, як цыркавы нумар. Артыст выконвае творы на цымбалах у суправаджэнні фанографа. Ён на вачах гледачоў уключае магнітафон, і акампанемент гучыць у раз і

назаўсёды ўстаноўленым рытме. Ніякага творчага працэсу, ніякай імправізацыі.

Дык мастацтва гэта — ці не?

На мой погляд, гэта цікавы, творчы пошук тых форм у канцэртна-лекцыйнай рабоце, якія дазваляюць больш дакладна і папулярна прадэманстраваць вялікія магчымасці цымбал як сучаснага сольнага інструмента, а не толькі як «прадстаўніка» этнаграфіі і фальклору.

Многія творчыя праблемы хваляюць прадстаўнікоў ка-

АРТЫСТ ШУКАЕ НАВІЗНУ

мернага вакальнага мастацтва. Калі майстры оперы сёння пераадоляюць штампы і догмы, якія стрымліваюць творчыя пошукі традыцыйнай опернай умоўнасцю, то такі працэс не мог не закрануць і жанр камернага вакалу. Недастаткова артысту валодаць галасавым апаратам; патрэбна яшчэ і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні класікі, савецкай песні (і ў тым ліку эстраднай), якое ўзбагачае арсенал выканаўчага майстэрства наогул. Але і сёння на падможках сцэны яшчэ выступаюць спевакі артыстычнай шэрыя, пры якіх і ўменне вобразна раскрыць задуму кампазітара, па-сучаснаму праспяваць «старое», даць пэўнае пластычнае вырашэнне раманса, ары, песні. Шуканні і тут ідуць. Георг Отс, Муслім Магамеў і іншыя стварылі ўзоры таго сучаснага працытанні кл

ВЕСТКИ З ГРОДЗЕНШЧЫНЫ

У ПАМ'ЯЦІ НАРОДНАЙ

У Гродзенскай гарадской бібліятэцы № 2 адкрыта пастаянная выстаўка «Памяць вогненнага гадоў», у экспазіцыі якой сабраны сотні кніг аб вайне.

Бібліятэка ўключылася ва ўсесаюзную чытальніцкую канферэнцыю «Вогненныя гады». Дзейную дапамогу ў правядзенні мерапрыемстваў канферэнцыі бібліятэкарам аказваюць рабочыя швейнай фабрыкі і фабрыкі мастацкіх вырабаў.

СПЕКТАКЛІ ДРАМГУРТКА

Больш як дваццаць гадоў у Бароўскай сярэдняй школе Гусеўскага раёна працуе драматычны гурток. За гэты час ён паказаў шмат спектакляў. Тут ажыццэвалі п'яністкі па творах В. Дуніна-Марцінкевіча, Я. Купалы, К. Крапівы і іншых пісьменнікаў.

Самадзейных артыстаў школы заўсёды цёпла сустракаюць хлебаробы месцовага калгаса «Зара», а таксама працаўнікі іншых гаспадарак раёна.

ВУЧАЦА МУЗЫЦЫ

Філіял Навагрудскай раённай музычнай школы адкрыў у вёсцы Валеўка. На класу баяна і акардэона тут займаюцца музычна здольныя дзеці хлебарабаў калгаса «Свіцязь».

ПРЫСВЯЧАЕЦА

М. ГАСТЭЛУ

У Райцэўскай сярэдняй школе Карэліцкага раёна створан куток, прысвечаны бессмяротнаму подзвігу Героя Савецкага Саюза Мікалая Францавіча Гастэлы. Тут сабраны шмат дакументаў, якія расказваюць пра жыццё легендарнага лётчыка.

ТВОРЧАЯ ПАЕЗДКА

З творчай паездкі ў горад Панаевічы Літоўскай ССР вярнуліся маладыя артысты Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра.

Гродзенцы наведалі выдатныя месцы горада, пазнаёміліся з работай калектыву Панаевіцкага драматычнага тэатра, дзе паглядзелі спектакль «Танец смерці» па п'есе А. Стрыбберга.

За гады свайго існавання Баранавіцкая музычная школа № 2 падрыхтавала няшмат спецыялістаў. На здымку: выкладчык па класу скрыпкі Вера Кішчэўская займаецца са школьніцай Ірай Ляшчынскай. Фота Р. АЛЫМОВА.

ПІСЬМЕННІК АБ СВАІМ КРАІ

З самым бліжкім, неваж з
родным домам
Параінаць свой лёс я не
магу...
Янка НЕПАЧАЛОВІЧ.

У КОЖНАЙ вёсцы, як і ў людзей, свой адметны лёс. Мая вёска Мінкавічы не абазначана на геаграфічных картах нават малых маштабаў. Ляжыць яна ў далечыні ад шасейных і чыгуначных дарог. З усходу вёску амывае чысты прыток Пічы — Арыжыня, а з трох бакоў абступіць лясы. Адвечныя яліны і сосны стромкай зялёнай падковай агінаюць вёску, разліваюцца ў далёкай смуге блазненным акіянам — там ужо Глусчына. Край, дзе ў першыя ж дні Вялікай Айчыннай вайны набатным рэхам грывелі адгалоскі бабў, якія вялі народныя месціцы слаўтага Ціхана Бумажкова з гітлераўскімі рэбаўнікамі...

Любою часінаю года мне аднолькава развядзенае сэрца ўспамін пра родную вёску Мінкавічы, дзе навечна ў сніх барах згубілася маё басаногое дзяцінства, дзе жыўць мае гасцінныя, слаўныя землякі, лёс кожнага з якіх — жывая паэма пра мінулае і сучаснае. І вось ты ўжо не зможаш стрымаць свае пачуцці, каб не сказаць самому сабе: «Еду!»

Як даўні вязменны сябар, першай мяне сустракае вузенькая Арыжыня. Яна памяледа за гэтыя гады, але ўсё ж такая імклівая і блакітная. Колькі вады спылю ў яе нізкіх багністых берагах, колькі падзей памятае гэта рачулка! Ды хіба толькі адна Арыжыня! У вёсцы няшмат старажылаў, учэпістая памяць якіх ярка захоўвае далёкае мінулае і сучаснае. Хоць бы табе Мікіта Давыдаў.

— Калі хочаш ведаць, — гаворыць Мікіта Майсеевіч, — што мой бацька, мусіць, першы пасяліўся тут.

Мікіта Майсеевіч моршчыць лоб, успамінаючы далёкае мінулае, потым пачынае расказваць пра свайго бацьку...

Яшчэ да гэтага часу ў вярсе ад Мінкавіч захавалася купка высачэзных, з засохлымі вяршалінамі таполяў ды рэўны радок адвечных ялін. — Усё, што застаўся ад былога маёнтка мясцовага пана Гутаровіча. Ва ўсёй акаліцы не было больш аднаго і працавітага парабка за Майсея Давыдава. І сілы ён быў незвычайнай. Загамоніць у лесе — дрэвы рэхам перакатваюцца. За што ён ні браўся Майсей, усё гарэла ў яго руках, бо яго

рукі сапраўды былі залатыя. Сеяў і малаціў, будаваў і касіў Майсей на пана Гутаровіча, а пана ўсё было мала. Надумаў Гутаровіч сажалку выкапаць, злучыць яе з Арыжыняй. Рахуча ступіў на пояс у багню з рыдлёўкай у руках — Майсей Давыдаў. Усё здзіўляўся яго спрыту і сіле. За лета сажалка была гатова. З высокім крутым берагам, з прысадамі набапал. Па загаду пана Майсей парабіў на беразе альтанкі, каб можна было любавіцца сажалкай і ў дажджлівае надвор'е.

Неўзабаве ў суправаджэнні цэлай світы саноўнікаў да

ад панскага маёнтка, цяпер назаўсёды сталі адкрытай граніцай...

Гэта — невялічкія экскурсы ў гісторыю маёй палескай вёскі, у мінулае яе жыхароў.

Сёння я не магу думаць без трапятка хвалявання, калі па чарзе памяць выхоплівае то аднаго, то другога земляка. Вось перад вачыма стаіць мой аднагодка Іван Давыдаў — той Іван, дзед якога Майсей даўно калісьці гнуў спіну на пана Гутаровіча. Іванаў шлях характэрны для ягоных равеснікаў, якія з дзіцячых год на ўсё жыццё запамілі ліхалецце мінулае вайны, якія басанож

мігата Кампартыі Украіны, дэпутат Данецкага абласнога Савета дэпутатаў працоўных, ганаровы шахцёр СССР, кавалер двух ордэнаў Леніна... Дзе, у якой іншай краіне свету проты вясковы хлопцы мог бы заслужыць столькі гонару і павагі!

Думаю пра лёс другога свайго земляка, Іван Барысавіч Непачаловіч рана застаўся сиратаю. Хлапчук быў вельмі напорысты да вучобы, да працы. Бегаў у школу і адначасова дапамагаў сёстрам па гаспадарцы. Потым падаўся вучыцца далей. Вялікую Айчынную вайну сустрэў лётчыкам штурма-

У Старадарожскай ПМК-73 яго ведаюць як перадавога экскаватарчыка, высокакваліфікаванага майстра свайсправы, аб працоўных здабытках якога вядома ва ўсёй рэспубліцы. Экіпаж аднакоўшавата экскаватара, які ўзначальвае дэлегат ХХVII з'езда Кампартыі Беларусі, кавалер ордэна Леніна Іван Данілавіч Варажбіт месячную норму — 12 тысяч кубоў — заўсёды перавыконвае на дзве-тры тысячы кубоў. А гэта значыць, што экіпаж паспяхова завяршыў яшчэ летас пяцігадовы план і сёння працуе ў лік 1976 года.

Няўрымліва, заўсёды ў пошуку, Іван Данілавіч спалучае сваю працу з вучобай у Мар'інагорскім сельскагаспадарчым тэхнікуме. Партрэт камуніста-наватара заўсёды красуецца на раённай Дошцы гонару.

Невялічка мая родная палеская вёска Мінкавічы, але вялікі і светлы лёс яе жыхароў. Сыны і ўнукі некалі цёмных і забітых палешукоў — «нечалавекаў» сёння асвойваюць адвечную багню і вараць метал, пішучь вершы і водзяць самалёты, вырашаюць дзяржаўныя справы і «варожак» у навукова-даследчых лабараторыях. Іх лёс сугучны з лёсам усёго савецкага народа, якому даў крылы для палёту Вялікі Кастрычнік, наша ўлада Савятаў — самая справядлівая і самая гуманная на зямной планеце.

Я думаю пра гэта, ідучы па вузкай вуліцы. Я чую, як ад школы, быццам жаўрукова песня ў блакіце вясновага неба, разносіцца срэбны пераліў званка. Ён, гэты званок, гэтак жа блізка і дарагі мне, як і ў мае далёкія школьныя часіны. З замільваннем гляджу, як са школы высыпаюць дзеці, як гоманам і смехам запавяняюць вуліцу. Незнаёмыя для мяне дзяўчынкі і хлопчыкі. З партфелямі ў руках, з яркімі агністымі гальштукімі. Гэта дзеці маіх аднагодкаў. Гэта зусім новае пакаленне, перад якім расхінаюцца яшчэ шырэйшыя дарогі. І хто ведае, можа, хто-небудзь з маіх незнаёмых юных землякоў павядзе калі-небудзь карабелі да Марса, да Венеры. Усё можа быць. Такая наша савецкая рэчаіснасць, такая наша маладая змена, пра якую так сардэчна і цёпла сказаў мой земляк — паэт Янка Непачаловіч:

І праца ёсць, і слава ёсць,
І шчасце ў жыцці.
Такой, як наша маладосць,
На свеце не знайсці!
Старадарожскі раён.

Міхась
ПАРАХНЕВІЧ

ЗЕМЛЯКІ

пана з Варшавы прыехала жонка. Саноўнікі былі ў захапленні ад маёнтка, ад маляўнічай сажалкі, ахвотна згадзіліся парасянаць тут да самых замарзкаў. І расчулены Гутаровіч не адмовіўся выдэлець за гэта свайму паробку буралому на будаўніцтва халупы. Выдэлеў і ўчастак зямлі, але не ад свайго поля, а багны кавалак. Шчаслівы Давыдаў нават не закінуўся папрасіць у пана каня, каб вытраляваць лес. На спіне калоды насіў пад падмурак, тапейшы лес на сцены пайшоў. І з участкам доўга не валаводзіўся. Рыдлёўкай пракапаў канавы, багню асушыў. Галодным дзецям гаварыў, вярнуўшыся на шчы ў рыжай балотнай тваці:

— На той год проса пасеем. Мнста кашы будзе ў нас!

Спачатку ніхто не верыў, што Давыдаў злёг. Здавалася, яго волатаўскай сіле ўсё падуладна. Але прастуда ўзяла сваё, бо да глыбокай восені стаяў чалавек на грудзі ў багню з рыдлёўкаю ў руках. Памёр Майсей знячэўку, як паміраюць дубы: стаіць асілкам і раптам возьме ды і рухне на дол. Так і не дажыў чалавек да той памятнай восені семнацатага года, калі па ўсёй краіне загарэлася зямля пад нагамі паноў. Суровы вецер рэвалюцыі здзімуў у наседжанага гнязда і пана Гутаровіча. А неўзабаве панскі маёнтка абудзіўся вясёлым галасам: гэта ў ім для дзяцей былых батракоў была адкрыта школа. Сярод іх былі і ўнукі Майсея Давыдава. Высокія таполі, якія калісьці адзялялі курныя хаткі батракоў

бегалі ў школу, а потым, паджэўшы і раздаўшыся ў плячуху, ішлі на вайсковую службу. Я ўжо не памятаю, кім хто з нас марыў стаць у дзяцінстве. Памятаю толькі, што сярод нас, хлопчукоў, Іван быў самы дужы і смелы. Па вечарах, пасля выканання школьных заданняў, мы гулялі ў вайну. І ён заўсёды быў у нас камандзірам. Камандзірам ён застаўся і цяпер. Камандзірам на мірным фронце будаўніцтва. Вось ужо які год ён узначальвае скарасную комплексную брыгаду праходчыкаў на шахце «Маскоўскай» ў Данецкай вобласці. Калектыву ягонай брыгады па праву завуць падземным скарасходам.

Заўсёды, калі Іван Мікітавіч Давыдаў прыязджае на пабыўку ў родную вёску Мінкавічы, да старога Мікіты, былога калгаснага кошоха, збіраецца поўная хата вяскоўцаў. Мікіту Майсеевічу ёсць чым ганарыцца сынам. Гэта з Салігорска, з Салікамска, з Караганды ідуць пісьмы ўдзячнасці старому за сына, які навучыў шмат каго па-ўдарнаму працаваць у забой, перадаў свой багаты вопыт. Радзіма, савецкі ўрад высока адзначылі працоўны подзвіг майго земляка. У 1964 годзе за ўмелае кіраўніцтва брыгадай праходчыкаў і высокія тэмпы правядзення асноўных падрыхтоўчых работ І. М. Давыдаў быў удастоены высокага звання — лаўрэата Ленінскай прэміі. Яму разам з іншымі дэлегатамі ХХIV з'езда КПСС у Крамлі была ўручана Залатая Зорка Героя Сацыялістычнай Працы. Член Цэнтральнага Ка-

вой авіяцыі. Граміў ворага пад Курскім і Гродна, калі сцен Кенігсберга і Будапешта. Вайну закончыў у небе фашысцкай Германіі, зрабіўшы 157 баявых вылетаў. На рахунку адважнага лётчыка — сотні знішчаных варожых салдат, шмат танкаў, гармат, бронетранспарцёраў. За мужнасць і адвагу яму прысвоена званне Героя Савецкага Саюза...

Праходжу з канца ў канец роднай вёскі і не магу нарадавацца сённяшнім Мінкавічам. Пільна ўглядаюся ў кожную хату і быццам не пазнаю вёскі. Выраслі рады новых цагляных дамоў з высока ўзнятымі тэлевізійнымі антэнамі. А вуш каля самага сасняку вырас цэлы белакаменны гарадок. Гэта сапраўдныя малочныя фабрыка: там дзейнічаюць даўняя ўстаноўка, аргэраты па прыгатаванні кармоў, аўтаматычныя палкі.

Непазнавальна змяніўся пейзаж вакол вёскі. І ў паміне не засталася багністага ўрочышча Лугавіца з непраходным ляснінем і чаротам. На некалькі кіламетраў вакол адступіла багня. Цяпер тут роўнае, быццам выкатанае поле. Удалечыні праглядаюцца Мецішчы. Застроўе, Слынь. Раней гэта былі асобныя брыгады, зараз аб'яднаны ў адну з цэнтрам у Мінкавічах. Брыгада немалая: адных асвоеных тарфянікаў за тысячу гектараў, на якіх буіна каласіцца колас, здзіўляюць ураджаем бульба і буракі.

У пакарэнні адвечнай багні ёсць сапраўды волатаўскі ўклад майго земляка, сябра майго далёкага дзяцінства Івана Данілавіча Варажбіта.

Сельскі клуб — комплексная ўстанова культуры, дзе можна па-рознаму правесці свой адпачынак. У сувязі з інтэнсіфікацыяй сельскагаспадарчай вытворчасці, ростам дабрабыту людзей, культурна-бытавога будаўніцтва сёння работа клубаў і СДК павінна ўдасканальвацца не толькі па сваіх метадах, але і па арганізацыйна-структурных формах.

ГАСЦІННА адчыніў нядаўна дзверы сельскі Дом культуры ў вёсцы Міхалёва Магілёўскага раёна. І цяпер, калі на зямлю апускаецца вечар, хлебаробы ахвотна ідуць сюды адпачыць пасля працоўнага дня. Святыя працы — «Ураджай», «Залатой восені», фестывалі песні, паванчэнне ў хлебаробы, ушанаванне перадавікоў сельскай гаспадаркі, ветэранаў працы, провады ў Савецкую Армію і іншыя мерапрыемствы — не энзіядычныя з'явы. Гэта планамерна, прадуманая дзейнасць сельскага асяродка культуры. Міхалёўскі Дом культуры стаў сапраўдным цэнтрам культурнай работы ў мясцовым калгасе «Герой працы». Важная роля ў гэтым належыць грамадскаму савету, у які ўваходзяць сакратар партыйнай арганізацыі калгаса Ф. Усцінаў, сакратар камсамольскай арганізацыі С. Рощын, дырэктар СДК К. Ліпкіна, аграном П. Кавалёў, даяры М. Звяркова, Т. Кандратенка, бухгалтар Л. Жылінская.

Савет СДК у сваёй дзейнасці пастаянна шукае шляхі арганічнага спалучэння зместу і формы, шырока выкарыстоўвае разнастайныя мастацкія і тэхнічныя сродкі, імкнецца, каб яны былі эфектыўнымі, дзейнымі. Вялікай папулярнасцю, напрыклад, карыстаюцца тэматычныя вечары. У цэнтры ўвагі іх — вопыт перадавікоў паляводства і жывёлагадоўлі.

Чырвоны куток на цэнтральнай сядзібе калгаса добра аформлены нагляднай агітацыяй. Тут заўсёды можна пачытаць свежыя газеты, ча-

КАБ ЗАЎСЁДЫ СВЯЦІЛІСЯ АГЕНЬЧЫКІ

сонісы, наглядзець тэлевізійную перадачу. Клубныя і бібліятэчныя актывісты выпускаюць «балвыя лісткі», праводзяць гутаркі аб інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці, знаёмяць жывёлаводаў з кніжнымі навінкамі.

Той, хто прыходзіць у чырвоны куток, — раскавае дырэктар СДК Клаўдзія Карпаўна Ліпкіна, — наглядна знаёміцца з працоўнымі дасягненнямі нашай гаспадаркі. Пра гэта раскаваюць дыяграмы, бюлетэні аб выкананні сацыялістычных абавязанстваў.

Характэрна, што на планёрках у калгасе заўсёды прысутнічаюць культработнікі. Яны паведамляюць членам праўлення аб сваіх планах, вырашаюць з кіраўніцтвам гаспадаркі наспейшыя пытанні.

Ператворэнне сельскіх клубаў у СДК не азначае замену шмільды. Сельскі Дом культуры мае лепшыя матэрыяльныя магчымасці, чым сельскі клуб. Тут два творчыя работнікі: дырэктар і мастацкі кіраўнік. І ў кожнага з іх некалькі вышэй, чым у загадчыка клуба, заробатная плата. Значыць, да іх павінны працягвацца самыя высокія патрабаванні.

Правільна вызначыць ролю кожнай клубнай установы ў

сістэме ідэйна-палітычнай і культурна-асветнай работы сярод працоўнай вёскі — задача нялёгкая. Трэба сказаць, што ранейшая структура клубнага абслугоўвання насельніцтва, заснаваная на

клубаў самі планавалі і арганізавалі сваю работу, то цяпер яны ўсе разам збіраюцца ў СДК на пасяджэнні грамадскіх саветаў па культуры, каб абмеркаваць розныя мерапрыемствы.

так званых малых самастойна дзейнічаючых клубах, патрабуе караннай перабудовы. Вопыт паказвае, што зрабіць гэта можна за кошт стварэння ўзбудуемых клубных устаноў на чале з сельскім Домам культуры, падначалення яму клубаў і чырвоных куткоў, што існуюць на тэрыторыі існага сельскага Савета або калгаса ці саўгаса.

Так, перабудова работы клуба — важная надзённая праблема. На жаль, у гэтым напрамку, культработнікі Магілёўскага раёна пакуль што не прынялі ніякіх захадаў.

А між тым ім ёсць чаму павучыцца ў сваіх калгас з Гомеля. Трэба адзначыць, што ў гэтай вобласці перабудова клубнай работы ўжо даўно пачалася. Тут распрацоўваецца сістэма цэнтралізаванага кіраўніцтва і адзінага планавання дзейнасці клубных устаноў на тэрыторыі аднаго сельскага Савета, калгаса, саўгаса. У Гомельскім раёне, скажам, на сельскі Дом культуры ўскладзены функцыі па кіраўніцтву ўсімі сельскімі клубамі і чырвонымі куткамі, дамамі жывёлаводаў, накоямі механізатараў, карацей кажучы, частка клубаў стала своеасаблівымі філіяламі дамоў культуры. Калі раней загадчыкі

Галоўная перавага гомельскага эксперыменту заключаецца ў тым, што асноўным аб'ектам культурнага абслугоўвання з'яўляецца не асобная вёска, а ўся вытворчая ячэйка — калгас з усімі яго падраздзяленнямі і насельнічымі пунктамі.

Станоўчыя прыклады, якія сведчаць, што цэнтралізацыя клубнай справы вядзе да прыкметнага палепшэння культурна-асветнай работы сярод насельніцтва, ёсць і ў іншых раённых аддзелах культуры нашай рэспублікі.

Новая форма адкрывае больш шырокія магчымасці для выкарыстання ведаў, таленту, праўлення ініцыятывы, павышэння кваліфікацыі. Адным словам, ствараюцца спрыяльныя ўмовы для замацавання кадраў культработнікаў у вёсцы.

У сувязі з гэтым узнікае пытанне: а як ставіцца да гэтай перабудовы ў Магілёўскім раёне.

З. Ф. Глушакова, сакратар камсамольскай арганізацыі калгаса «Перамога»:

— Сучасны ўзровень сельскагаспадарчай вытворчасці патрабуе і высокага ўзроўню культурнага абслугоўвання. Сельскі Дом культуры — гэта своеасаблівы вясковы тэатр. Людзі ідуць сюды таму, што іх захапляе і ціка-

віць мастацтва. У нашым СДК вялікая цікачасць кадраў. За пяць гадоў, напрыклад, змянілася аж чатыры дырэктары. Аддзел культуры павінен паклапаціцца аб тым, каб кадры ў нас замацаваліся, былі пастаяннымі, стабільнымі.

В. І. Шчарбінава, дырэктар Шчажэрскага СДК:

— Безумоўна, цэнтралізацыя палепшыць кіраўніцтва культурнымі ўстановамі калгаса. Яна даць магчымасць аб'яднаць творчыя сілы, мы зможам дзейнічаць па адзінаму плану, разам рыхтаваць масавыя мерапрыемствы.

Л. А. Зынькова, загадчыца Гусь-Лішчынскага сельскага клуба:

— На гэтай пасадзе я працую шэсць гадоў. Наш клуб размешчаны на цэнтральнай сядзібе калгаса «Светлы прамень». Тут кожны дзень праводзяцца калгасныя планёркі, падводзяцца вынікі саборніцтва жывёлаводаў, механізатараў, паляводаў. У нашых вёсках ёсць многа моладзі, але мастацкая самадзейнасць у апошні час затармазілася. Некалі ў хоры налічвалася 30 чалавек, але ён распаўся. Аднаму загадчыку клуба не пад сілу стварыць добрыя калектывы аматараў сцэны. Я — за цэнтралізацыю.

Такім чынам, перабудова клубаў пачалася. Усё лепшае, станючае збіраецца па крупіцы. На жаль, не ўсе раённыя аддзелы культуры, у тым ліку і Магілёўскі (загадчыца тав. Лянаўкова Н. М.), актыўна і кваліфікавана праводзяць такую работу. Гэта стрымлівае шырокае распаўсюджванне новых арганізацыйных форм. Без наватарства, без пошуку тут не абыйдзецца. Будзем спадзявацца, што пашырэнне межаў клубнага эксперыменту прынясе яшчэ больш эфектыўныя вынікі. Няхай заўсёды свеціцца агеньчыкі ва ўсіх клубах!

М. СІСКЕВІЧ.

«ЛЯВОНІХА» НА СЕЛЬСКОЙ «АРБІЦЕ»

«Чулі, кажучы, што «Лявоніха» і ў нас выходзіць на арбіту? — жартавалі покращаўцы, калі даведаліся аб тым, што драматычны гурток пры мясцовым сельскім клубе рыхтуе пастаноўку вядомай п'есы Андрэя Макаёнка «Лявоніха на арбіце».

Пастаноўка ў Покращаўскім клубе ажыцця-

вілася напярэдадні свята Кастрычніка. Ролу Лушкі выканала інжынер Покращаўскага ўчастка Слуцкага кансервавага завода Ніна Таболіч, ролу Лявона — трактарыст Уладзімір Цішкевіч, Максіма — пенсіянер Міхаіл Маскалевіч.

У спектаклі былі заняты таксама калгаснікі Вікенцій Шчарбіцкі,

Уладзімір Лапец, настаўніца Лідзія Барыск, служачая Святлана Вадап'ян і іншыя. Афармленне — Яўгена Дашэўскага...

За апошнія гады Покращаўскі драматычны гурток паставіў «Трыбунал» А. Макаёнка, «Несперку» В. Вольскага, «Прымакі» Я. Купалы і іншыя п'есы.

Р. ПАСТРОН, жыхар г. Слуцка.

ПА СЛЯДАХ ВЫСТУПЛЕННЯ «ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА»

«КУДЫ Ж ПАЙСЦІ ЧЫТАЦЬ?»

Пад такім загаловам у нашай газеце за 3 кастрычніка было змешчана пісьмо чытачоў Г. Нікалаенкі, З. Бобры і Л. Асмалоўскай, у якім яны выказвалі сваё незадавальненне тым, што бібліятэка «Юнацтва» пераведзена ў другое месца.

Як паведаміў рэдакцыі начальнік упраўлення культуры Мінскага гарвыканкома Э. Луневіч, гэта выклікана тым, што ў новым мікрараёне па Ракаўскай шашы не было ніводнай бібліятэкі. Таму і вырашана перавесці туды бібліятэку «Юнацтва».

НАДРУКАВАНА Ў «ПРЫБЯСЕДДЗІ»

Пры рэдакцыі касцюмаў раённай газеты «Сцяг камунізму» літаратурнае аб'яднанне працуе ўжо больш як дваццаць год. Цяпер на яго пасяджэнні збіраецца да сарака пачаткоўцаў. На літаратурнай старонцы «Прыбяседдзе», якая выходзіць рэгулярна раз у месяц, друкуюцца творы фельчара Аркадзя Назарэнка, загадчыка Шарэйскага сельскага клуба Васіля Губернатарова, лабаранта Брацькавіцкай сярэдняй школы Івана Брындзікава і многіх іншых.

Кіруе аб'яднаннем настаўнік Пралетарскай сярэдняй школы Сямён Падцёмкін, аўтар зборніка гумару «Прэч з дарогі, лайдакі!», што быў выданы ў «Бібліятэчцы «Вошкі»».

Вялікую дапамогу пачаткоўцам аказвае сакратар абласнога аддзялення СП БССР Аляксей Пысін. Задаволены мы засталіся і сустрэчай з сакратаром праўлення СП БССР Анатолям Варцінскім, які нядаўна наведаў наша літааб'яднанне.

Г. ЗАХАРЭНКА, загадчык аддзела пісьмаў касцюмаў райгазеты «Сцяг камунізму».

СТАЦЬ БЕЗ АКОН, БЕЗ ДЗВЯРЭЙ...

Ад Бышава ўверх па Дняпры, у жывапісным месцы размешчана вёска Сяпезынка. Паступова гарадская ўскурайна амаль ушчыльную падступіла да вёскі, у цэнтры якой некалі знаходзілася сядзіба былых уладароў Бышава князёў Сяпезаў.

Гісторыя памадана было зрабіць гэтыя месцы асабліва памятнымі ў сувязі з гераічнай барацьбой рускага і беларускага народаў у першыя дні айчынай вайны 1812 г.

Раніцай 11 ліпеня 1812 г. паблізу вёскі Сяпезынка адбылася жорсткая бітва, дзе корпус генерала Раеўскага нанёс ворагу цяжкія страты ў жывой сіле. У выніку чаго рух напалеонаўскай арміі быў затрыманы, што дазволіла асноўным сілам 2-й рускай арміі пераправіцца праз Дняпро ў раёне Н.Бышава і рухацца па напрамку Смаленска на злучэнне з 1-й арміяй генерала Барклай-дэ-Толі. Менавіта ў гэты час, з 9—12 ліпеня 1812 г., у вёсцы Сяпезынка размяшчалася штаб рускай арміі Баграціёна.

У гонар 150-годдзя тых гераічных падзей паблізу былога прысідзінага памешчыцкага дома ў 1962 г. быў урачыста ўстаноўлены абеліск у цэнтры якой ўманціравана памятная дошка з надпісам.

Але стан гістарычнага помніка выклікае трывогу. Яшчэ год назад у бу-

дынку размяшчалася пачатковая школа, якая цяпер пераехала ў новае памішанне. Відаць, кіраўнікі саўгаса «Холастава» (старшыня сельскага Савета, Ліпкова Н. А.), на чым баланс знаходзіцца будынак, забыліся на яго.

А пакуль будынак без акон і дзвярэй знаходзі-

цца ў вельмі непрыглядным стане, пустуе і разбураецца. Да гэтага часу няма тут памятнай дошкі, выпадковыя прыбудовы моцна сказылі яго аблічча. Гэты гістарычны помнік патрабуе неадкладнай рэстаўрацыі. Хочацца спадзявацца, што так будзе.

В. ЧАРНАТАУ, архітэктар.

Плённая праца кінамеханікаў

У перадаўздаўскую вахту ўключыліся работнікі кінасеткі Рэчыцкага раёна. Ва ўсіх населеных пунктах, у саўгасах і калгасах, дэманструюцца дакументальныя фільмы, прысвечаныя маючаму аб'ёму XXV з'езду

КПСС, ходу сацыялістычнага спаборніцтва за паспяховае выкананне пяцігодкі.

Для сельскіх глядачоў паказаны фільмы: «На нашай зямлі», «Спаборніцтва ў дзеянні», «Жы-

вёлагадоўля на прамысловай аснове», «Малако на патоку», «Механізаваны свінарнік-матанік» і іншыя.

Кінамеханікі Васіль Шаўчэнка, Канстанцін Крыжановіч, Віктар Пырх, Барыс Навасёлаў і іншыя ўжо выканалі свае гадавыя заданні.

І. САВІЦКІ.

ШТО каму баліць, той пра тое й крычыць — кажа народная прыказка. У гэтым хаваецца адна з асноўных таямніц творчасці. Калі табе не баліць, а ты пішаў — ты папайнеш шэры паток.

І самыя высакародныя вечныя літаратурныя іскіны, калі іх пазбавіць канкрэтна-гістарычнага зместу, не толькі траціць свой сэнс і значэнне, але адгрываюць адмоўную ролю. Якое духаблічнае, напрыклад, паняцце гуманізм, калі яго браць наогул.

У вялікіх пісьменнікаў за вонкавай прастатой тоіцца ўнутраная складанасць. У малых — за вонкавай складанасцю схавана ўнутраная прастата.

Ёсць аўтары і кнігі, як Пячора Аладзіна: паступова адкрываюць свае багаці. Але ёсць аўтары і кнігі, як вітрына: усё бліскача выстаўлена на паказ. І колькі разоў заглянеш — бацькі усё тое ж.

Маладыя назіраюць з большай доляй фантазіі, дарослыя — з большай доляй ведаў.

Хто гаворыць занадта агульна — нічога не кажа. Але і хто гаворыць занадта спецыяльна — таксама нічога не кажа чытачам.

Звычайна кажучы: «Скажы мне, якія ты кнігі чытаеш, і я скажу табе, які ты». Гэта недакладна. Лепш бы было: «Скажы мне, якія кнігі перачытваеш». У мору кніг, спектакляў, відэаў і г. д. мала часу застаецца, каб перачытаць нешта панава. Але менавіта гэта раскрывае характары.

Звычайна кажучы: «Скажы мне, пра што ты марыш, і я скажу табе, які ты». Больш дакладна, на-мойму, было б: «Скажы мне, што ты помніш або што запомніў, і я скажу табе, які ты». Чалавек помніць тое, што на яго зрабіла ўражанне, нават міма яго волі.

Усё, што празмерна ўскладнёна, траціць у сваёй эмацыянальнай сіле.

Старыя пісьменнікі любяць гаварыць пра ролю працы ў творчасці. Маладыя — пра ролю натхнення.

Эмоцыі індывідуалізуюць чалавека. Яны надаюць акарае яго думкам, успамінам, марам, яго волі. Вось чаму дэгуманізацыя скіравана перш за ўсё супроць эмацыянальнасці. Усе формы дэгуманізацыі ў літаратуры і мастацтве антыэмацыянальныя.

Школы антыэмацыянальнасці — у глыбокай сваёй сутнасці ўпаднікі.

Пры сучасным развіцці навукі і спецыяльных ведаў аднаго таленту ўжо недастаткова ў літаратуры. Патрэбна валодаць агромністай культурай, каб стаць аўтарам выдатнага твора. Гэтакасама як мала аднаго гераізму, каб зрабіць подзвіг. Сёння героя патрэбна і матэматыка. Толькі храбраасцю балістычную ракету не саб'еш.

З прычыны вялікага патоку кніг іншыя маладыя аўтары ўсё менш чытаюць класікаў. Па класіках цяжка вучыцца «на скорую руку». Гэтыя маладыя людзі аддаюцца не толькі ад вытокаў сапраўднага майстэрства, але і ад вытокаў, якія жыцьцё і асабіста, багату, творчую індывідуальнасць.

У мінулым сустракаліся маладыя людзі, нібы сатканыя з вершаў і паэм. Яны не толькі адчувалі, але і думалі, жылі хваляваннямі любімых паэтаў. Гэта была адна крайнасць.

Сёння ж сустракаюцца паэты, якія не паспелі ўзбагаціцца спас перажыванняў у юнацтве і маладосці хваляваннямі любі-

мых паэтаў. Гэта — другая крайнасць.

Не толькі крытыкі, але і самі паэты рэдка могуць чытаць сваіх любімых аўтараў па памяці. Нават саміх сябе.

Ёсць аўтары, якія напамінаюць людзей, што кепска валодаюць замежнай мовай: гавораць не тое, што хочаць сказаць, а — што могуць. І мімаволі дагаворваюцца да палітычных памылак.

Вось яшчэ адна з форм унутранай сувязі між творчым бюсіллем і ідэйнай нестабільнасцю.

Пісьменніку трэба мець адну сапраўдную ўладу: над слова-

Прафесар Яфрэм Каранфілаў — адзін з самых выдатных сучасных крытыкаў і літаратуразнаўцаў Балгарыі. Яго яшчэ дваццаць тры кнігі літаратурна-крытычных артыкулаў, рэцэнзій, эсэ, навуковых даследаванняў. Найбольш значныя з іх — кнігі, якія сілалі трылогію «Герой і характары» («Летуценнікі», 1962, «Нараджэнне подзвігу», 1964, «Творцы», 1967), кнігі трылогіі «Сучаснасць і літаратура» («Сучаснасць і майстэрства», 1961, «Сучаснасць і белетрыстыка», 1969, «Сучаснасць і літаратурныя жанры», 1973).

Яфрэм Каранфілаў удзельнічаў у вайне супроць гітлераўскай Германіі. Пасля вайны доўгі час працаваў у ваенным выдавецтве, загадчыкам сентара ў Інстытуце літаратуры Балгарскай акадэміі навук, быў дырэктарам выдавецтва «Балгарскі пісьменнік», намеснікам старшыні Саюза балгарскіх пісьменнікаў, галоўным рэдактарам часопіса «Пламы». З 1973 года з'яўляецца галоўным рэдактарам газеты «Літаратурэн фронт», на старонках якой, дарэчы, вельмі часта змяшчаюцца творы беларускіх пісьменнікаў, публіцыстычныя і літаратурныя матэрыялы аб Беларусі.

Яфрэм Каранфілаў бываў у нашай рэспубліцы, пісаў аб ёй у сваіх публіцыстычных артыкулах.

У гэтыя дні выдатнаму балгарскаму крытыку і вучонаму, лаўрэату Дэмітраўскай прэміі, народнаму дзеячу культуры і мастацтва НРБ спаўняецца 60 гадоў. Сардэчна віншваем яго, жадаем яму добрага здароўя і новых творчых здабыткаў.

Яфрэм КАРАНФІЛАЎ

„НЕ ВАЖНА КОЛЬКІ... ВАЖНА — ЯК“

(ДУМКІ ўРАЗДРОБ)

мі. Уладу поўную і бязлітасную.

Арыгінальнасць погляду мастака залежыць ад глыбіні пазнання рэчаіснасці.

З павышэннем узроўню літаратурнага майстэрства павышаецца і ўзровень версіфікацыі. Гэта датычыць не толькі вершаў, але ўсіх жанраў. І асабліва драматургіі. Таму што вонкавая форма дае магчымасць лёгка засвоіць вонкавы бок літаратуры.

Версіфікацыя развіваецца. Яна гібкая, рухомая і хітрая. Небяспечнымі робяцца сярэднія кнігі, тыя, што на грані. Выдавецтвам і крытыкам цяжка за ўсё з гэтымі кнігамі: ці выкінуць, ці пакінуць у выдавецкім плане? Ці адмоўную, ці станоўчую рэцэнзію напісаць?

У такіх кнігах усё нібыта на месцы: усё прадумана, прымеркавана. Не толькі да вымагаў тэматыкі, але і да найноўшых заходніх «пошукаў». І ўсё ж іменна літаратуры (з вялікай літары) не хапае...

Сёння ўсё больш спіраецца розніца паміж дылетантам і сярэднім пісьменнікам.

У пошуках «сакрэтаў поспеху» іншыя амбіцыйныя людзі лезуць у літаратуру: тут найхутчэй можа дайсці да вялікіх ганарараў (а ў шчаслівым выпадку — і да вялікай славы). Бачаць, што сёй-той з аднакласнікаў ці знаёмых або з былых калегаў стаў пісьменнікам: «Хітры хлопец, дабраўся да залатой жылы. Калі можа ён, чаму не паспрабаваць і нам? У гімназіі заўсёды мелі шасцёрку па літаратуры...».

І пачынаюць спрабаваць, шукаць сакрэты поспеху: у сувя-

зях, у вядомай мяшчанскай формуле «паслуга за паслугу», у прыстававанні да пісьменніцкіх кампаній, у тэматыцы, у асваенні розных схем, у выпрацоўцы свайго ўласнага шаблону, у тэарэтычных абгрунтаваннях.

І трэба каб прайшлі доўгія гады, накуль яны зразумеюць, што там, дзе ёсць творчасць, няма «сакрэту».

Істотная асаблівасць эпігона — здольнасць ускладняць. Істотная асаблівасць сноба — выказваць захапленне тым, чаго не разумее.

Наша сучаснае жыццё развіваецца з такой хуткасцю, што толькі сапраўдны твор-

званыя з ёй. Мешчанін звычайна зайздросціць не пашане, а жыццёвым выгадам.

Той, хто не знайшоў сябе, не можа знайсці і іншых. Той, хто не можа знайсці іншых, не здольны адкрыць сябе.

Калі малады Якабсен прынёс першую сваю кніжку ў адну рэдакцыю, яму казалі: «Так ніхто не піша». Ён адказаў: «Не важна, як пішуць іншыя, а як я пішу».

Шэры паток не церпіць творчых індывідуальнасцей, яркіх колераў. Ён хацеў бы, каб усё было шэрым. І імкнецца заліць усё сваёй шэрасцю. У сваім шпяркім бегу да мора забыцца

хітрацоў — гэта іх умненне апрацаваць свае недахопы ў прычынны. «Усякае ідэйнае дзеянне мае сваё філасофскае апраўданне» — кажуць французы.

Слаба апрацваныя пісьменніцкія думкі і пачуцці з цяжкасцю вытрымліваюць атмасферныя перамены чытацкіх густаў. Галага — не прастата.

Самая фанатычная — артадаксальнасць ерэтыкаў.

Эгаісты не могуць быць добрымі назіральнікамі ўсяго таго, што іх асабіста не закранае. Хоць яны і вельмі вялікае.

Ёсць аўтары, якія пагастраліваюць у розных жанрах, нарэшце як бы задавальняюцца сваёй пасрэднасцю. Але знаходзяць для сябе другую дзейнасць: узбройваюцца бутэлькай воцату і ідуць туды, дзе ёсць пісьменнікі, размовы, дыскусіі. І паліваюць воцатам усіх і ўсё — як на бластаўленні. Яны ні на што не глядзяць з добрага боку. Творчае погібне іх пагасла і родзіць толькі дым. Скрозь, дзе яны паўляюцца, падае сажа. Бо дымяць ад злосці.

Гэта: «Вы можане ганіць, вам гэта лёгка, бо вы нічога не ствараеце. Але мне, таму, хто творыць, гэта перашкаджае».

Усе мадэрністычныя школы ў літаратуры бурацца, калі сутыкаюцца з чалавечымі характарамі. Характары найбольш цяжка паддаюцца хуткім пераменам моды. На іх толькі вопратка можа хутка мяняцца. Па гэтай жа прычыне самыя амбіцыйныя школы ад абстрактнага імітацыянізму да абстрактнага імітацыянізму без характараў, адмаўляючы іх.

Творчае бюсілле спараджае дэгуманізацыю ў літаратуры.

Аднойчы ў мінулым стагоддзі група французскіх пісьменнікаў прыехала ў маёнтак Жорж Санд. Сярод іх быў і Бальзак. Усе доўга любаваліся прыгожым месцам і свежай майскай почвай. Толькі Бальзак спаў. На імгненне яго разбудзілі. Ён глянуў і зноў заснуў. Ранішай правялі спаборніцтва ў апісанні майскай ночы. Самым лепшым аказалася апісанне Бальзака.

Не важна, колькі назіраеш, важна — як.

З балгарскай мовы пераклаў Ніл ГІЛЕВІЧ.

Самая вялікая майстэрства

Сосны. Фотаграф А. ДУДЫНА.

СЛАВЕНІЯ — А ДНА З ШАСЦІ СЯСЦЁР

ЗАТРА — НАЦЫЯНАЛЬНАЕ СВЯТА ЮГАСЛАВІІ,
ДЗЕНЬ РЭСПУБЛІКІ

Першае, што кідаецца ў вочы ў Славеніі, — гэта прыгажосць прыроды, яе дзівосныя кантрасты. На паўночным захадзе рэспублікі знаходзіцца самая высокая ў Югаславіі пакрытая вешнімі снягамі горная вяршыня Трыглаў (каля трох тысяч метраў над узроўнем мора), а галзіны праз тры язды на аўтамашыне з заснежаных гор вы трапляеце на цёплае Адрыятычнае ўзбярэжжа, дзе зімою не бывае снегу, дзе растуць апельсіны.

Любяна, галоўны горад Славеніі, раскінулася сярод жывапісных перадгор'яў. Славенская сталіца на дакладнай плане і чысціні архітэктуры гэтага горада падобна на наш Ленінград, толькі яна значна меншая за яго па сваіх паметрах. Горад сустрэў нас, замежных карэспандэнтаў, што прыехалі ў Славенію з Белграда, дробным халодным дажджом. Любяны, не звяртаючы ніякай увагі на дождж, не спяшаючыся, ішлі на сваіх справах. Па цэнтральных вуліцах асцярожна, каб не запырсекаць пешаходаў, каліся вераніцы аўтамашыны. Побач з імі на спецыяльных веласіпедных дарожках ехалі веласіпедысты з высокімі парасонамі. Халоднае надвор'е не сапсавала цеплыні сустрэчы ў Любяне. Наша знаходжанне ў Славеніі было пачынам і цікавым.

Славенія знаходзіцца на крайнім захадзе Югаславіі. Гэта самая развітая ў эканамічных адносінах югаслаўская рэспубліка. У ёй жыве 1,7 мільёна чалавек, г. зн. 8,3 працэнта насельніцтва краіны, а дзе яна 16,5 працэнта югаслаўскага нацыянальнага даходу. Калі б для яе спатрэбілася эмблема, то на ёй, бадай, трэба было б адлюстравіць тэлефон, электронна-вылічальную машыну або халадзільнік. Электратэхнічная прамысловасць — адна з вядучых галін эканомікі Славеніі. Заводы фірмы «Іскра», размешчаны ў Крапі і Любяне, выпускаюць палову ўсяго неабходнага для краіны тэлекамунікацыйнага абсталявання. Паводле падпісанага летам гэтага года пагаднення фірма прыме ўдзел у будаўніцтве міжнароднай тэлефоннай аўтаматычнай станцыі ў Маскве.

Значнае развіццё ў Славеніі атрымалі аўтамабільная, металургічная, станкабудавальная, хімічная, дрэваапрацоўчая, тэкстыльная і харчовая прамысловасці. У рэспубліцы здабываюцца вугаль, нафта, свінцавыя руды, ртуть, выплаўляецца алюміній. У мястэчку Крапі, на граніцы з Харватыяй, будоўня першая ў Югаславіі атамная электрастанцыя. За 30 пасляваенных гадоў прамысловая вытворчасць у рэспубліцы павялічылася ў 11 з лішнім разоў.

Важнай галіною эканомікі ў Славеніі становіцца турызм, асабліва замежны, які дае вялікія паступленні замежнай валюты. Трэба сказаць, што ўмовы для яго развіцця ў рэспубліцы вельмі спрыяльныя. Паўночна-заходнюю яе частку складаюць адгор'і Альп з жывапіснымі далінамі. Там вялікая колькасць горных курортаў. Многія з іх карыстаюцца

не толькі еўрапейскай, але і сусветнай вядомасцю. На ўсходзе рэспублікі ёсць мінеральныя крыніцы з гарачай вадой. Паўднёвы Запад — гэта сонечная Адрыятыка. Самы значны марскі курорт Славеніі — Партарож, невялікі гарадок з прыгожымі архітэктурнымі ансамблямі, цвітністымі садамі, добрымі пляжамі, цудоўна абсталяванымі гасцініцамі.

Славутасць Славеніі — Пастойнская пячэра, адна з цудоўнага свету, створаных прыродаю. Гэта — звыш 20 кіламетраў вялікі і малых падземных гротаў з велізарнай колькасцю сталактытаў і сталагмітаў розных колераў — ад белага да чырванаватага і нават чорнага — і самых мудрагелістых форм.

Славенія — адна з шасці рэспублік сацыялістычнай Югаславіі. Дружная сям'я югаслаўскіх народаў заклала асновы сваёй новай дзяржавы 29 лістапада 1943 года на другой сесіі Антыфашысцкага веча народнага вызвалення, калі быў створаны Нацыянальны камітэт вызвалення Югаславіі на чале з Іосіпам Броз Ціта. Камітэт узяў на сябе функцыі часовага рэвалюцыйнага ўрада. А роўна праз два гады — 29 лістапада — устаноўчы сход ліквідаваў манархію і абвясціў Югаславію Федэратыўнай Народнай Рэспублікай, у склад якой увайшлі Сербія, Харватыя, Боснія і Герцагівіна, Славенія, Македонія, Чарнагорыя.

Югаслаўскія народы ўнеслі вялікі ўклад у разгром фашызму. Па закліку камуністычнай партыі патрыёты Югаславіі ўзяліся за зброю адразу ж пасля разбойніцкага нападу Германіі на СССР. К восні 1944 года ў радах Народна-вызваленчай арміі Югаславіі (НВАЮ) змагалася 400 тысяч чалавек. Натхняючы прыкладам для іх служылі гераяўны подзвігі савецкіх воінаў. СССР аказваў НВАЮ палітычную, ваенную і матэрыяльную дапамогу. Вялікае значэнне для ўмацавання дружбы народаў дзвюх краін мелі сумесныя аперацыі савецкіх і югаслаўскіх войск пасля выхаду Савецкай Арміі да граніц Югаславіі ў верасні 1944 года. У ходзе гэтых аперацый была вызвалена значная частка тэрыторыі краіны, у тым ліку Белград.

Не толькі гераяўны барацьба супраць агульнага ворага ў гады вайны звязвае народы дзвюх краін. Настаянна мацнее і пашыраецца супрацоўніцтва паміж імі ў самых розных галінах — у эканоміцы, у міжнароднай арэне, у галіне навукі, тэхнікі, культуры. «Мы ў Савецкім Саюзе лічым, — заявіў Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. І. Брэжнеў у час візіту ў Югаславію ў верасні 1971 года, — што далейшае ўмацаванне супрацоўніцтва паміж нашымі партыямі і краінамі, заснаваннага на пачатках поўнага раўнапраўя і ўзаемнай навагі, аднаўдае карэнным інтарэсам савецкага і югаслаўскага народаў, садзейнічае ўмацаванню сусветнай сістэмы сацыялізму, справе міру і прагрэсу».

Д. ДЫМАЎ.
карэспандэнт ТАСС.
Белград.

ГОСЦІ

Мінала свята. Шумнае, клопатнае. Столькі гасцей давялося частаваць нам з жонкай... І вось пасля ўсяго — адпачывалі. Адчуваючы прыемную стомленасць, вялі лянвую размову аб вартасцях і заганах гасцей. Соладка пазяхнуўшы, жонка раптам спытала:

— Слухай, а чаму ты Бамбіцкага не запрасіў? Ён жа таксама твой кіраўнік... Нядобра неяк. Падумаў.

Я падумаў і пагадзіўся: нядобра. Сапраўды, можна было б запрасіць разам зусімі. Але як запрашаць, калі не ведаеш блізка чалавека? Зусім нядаўна Бамбіцкі працуе ў нашай установе.

Жонка ўважліва выслухала мае пярэчанні і паблагліва ўсміхнулася:

— Нічога, за чаркай пазнаёмімся...

— Дык ён жа і не п'е, кажуць... І ўвогуле, чалавек сухі і нерэзгаворлівы: слова з яго не выціснеш, — спрабаваў супраціўляцца я. — Маўчун сто-

працэнтны... Не ўяўляю, як мы будзем яго прымаць.

— А ты менш уяўляй, ідзі да тэлефона і звані...

У незадаволеным голасе жонкі я ўлавіў знаёмыя сталёвыя ноткі і хуценька набраў нумар тэлефона Бамбіцкага. Адказаў ён сам.

— Прыязджайце да нас у гасці — адным духам выпаліў я.

Тэлефонная трубка доўга маўчала. Відаць, у Бамбіцкага было нешта нахштал шокавага стану... Потым я пачуў глухія

галасы: Бамбіцкія раіліся калі тэлефона. Стрымлваючы дыханне, моцна прыціснуў трубку да вуха...

— Божа, што яму адказаць? — разгублена гаварыў Бамбіцкі. — Запрашае да сябе ў гасці.

— Хто?

— Адкуль я ведаю, хто? Дундзік... Працуе адзін у нас... такі маленькі, кесавокі...

— Дарэмна ты гэтак — ён жа твой супрацоўнік.

— У мяне іх больш сотні, супрацоўнікаў! Калі кожны пачне запрашаць у гасці...

— Не дужа задзірай нос, мужанкі! Лепш разваж сур'эзна... Адмовішся ад запрашэння — пакрыўдзіш, плёткі пойдучы: Бамбіцкі не паважае падначаленых, грэбуе калектывам... Сапсуець біяграфію...

Бамбіцкі цяжка ўздыхнуў у трубку і голасам прысуджанага да катаргі сказаў мне:

— Сустрэкайце, едзем.

І Бамбіцкі не падваля: прыехалі. Было дужа весела...

Я. ІВАНОЎ.

ЖЫВОЕ СЛОВА

Яўхім Кісляк — са станкам крытык, чым ганарыўся дужа ён, — Каб думка даць і кніжкам збытам, Паехаў неяк на раён.

Спачатку ў райбібліятэцы Праўдзі сустрэчу дальні тосць. Не выступаў бы у аптэцы, ды ўчуў: на складзе «Но-Шла» ёсць.

На трэці дзень ганец з калгаса Знайшоў у нумары яго. — У нас не выступіць часам? Тут блізка, вёрст са тры ўсяго...

...Сукном чырвоным стол накрыты. Зайшлі — адразу зал прыцік:

Не жартачкі ж — сталічны прыехаў з ланцэяй да іх. А можа, крытык не міне — І крытыкне іх, крытыкне?

— Вы нам жывей, — яму на вуха Шапнулі: — Тут рабочы люд... — Я знаю, — госць азваўся суха, — Не першы раз даклад раблю...

— Я, так сказаць, прызнацца змушан, — Пачаў Кісляк пльютон влзаць, — Што дужа рад, прыемна Сустрэчай гэтай, так сказаць.

Пра нашу працу, нашы творы Я думкі вымажу свае. А кніг у нас выходзіць — можа!

Аляксандр БРЫНКАВЯНУ

Малдавія

АДСЯБЯЦІНА

У праўленні калгаса доўга ламалі галаву над паперай наступнага зместу:

«У аўторак спаўняецца 85 гадоў з дня нараджэння вядомага дзіцячага пісьменніка таварыша Крошкіна, аўтара папулярных раманаў «Дзядуля», «Бабуля», «Унучка». У сваёй творчасці ён прайшоў тры этапы — дзяцінства, юнацтва і сталыя гады — і адлюстраванне іх з прысутным яму талентам. Просім прыслаць віншаванне юбіляру ад імя сельскіх чытачоў».

У праўленні сядзелі людзі працавітыя, талковыя, далікатныя. Канечне, у іх таксама былі асобныя недахопы. Напрыклад, яны нават не ведалі пра існаванне таварыша Крошкіна. Але яны знайшлі ў сабе сілы пераадолець свае недахопы і паслалі юбілейнай камісіі паперу наступнага зместу:

«У аўторак спаўняецца 85 гадоў з дня нараджэння вядомага дзіцячага пісьменніка таварыша Крошкіна, аўтара папулярных раманаў «Дзядуля», «Бабуля», «Унучка». У сваёй творчасці ён прайшоў тры этапы — дзяцінства, юнацтва і сталыя гады — і адлюстраванне іх з прысутным яму талентам. Сельскія чытачы віншуюць юбіляра. Жадаем яму ніколі не хва-рэць».

Апошні радок юбілейнай камісіі выкрасліла: адсябляціна.

Пераклаў В. НИКОЛЕНКА.

Прылаўнаў часам нестас.

І твораі вам, ну хоць прабегчы б, — Жыцця не хопіць, ста гадоў. Я, так сказаць, за гэты вечар Вас прасвятліць крыху гадоў.

Хто ў цэнтры ўвагі літаратараў? У нашы дні, у гэты век? — Людскія душы і характары, Жывы, як камуць, чалавек...

І той, хто сну не падаваўся, Тансма носам загляваў. А крытын-лентар не спыняўся, А крытын-лентар — «танкаваў».

Ён запінаўся, менаў, бэнаў, Ды ў гутарцы, у збытну слоў Апроч «жывога чалавек» Жывога слова Не было!...

Мікола ЧАРНЯЎСКІ.

ПРАЗ СМЕШНАЕ ДА СУР'ЭЗНАГА

Прызнайцеся па-шчырасці: вам даводзілася бачыць на асфальце... бараду? Якую? Ды звычайную, з валасоў. Не, а вось Міхась Пянкрат аднойчы ўбачыў. Другі, вядома, прамаўчаў бы, а ён вырашыў гэтай навіной з іншымі падзяліцца. «Іду себе паціху да свайго сябра ў трынаццаты нумар і думаю: «Што б гэта такое братку «Вожыку» пікавае расказаць? — прынасяцца ён ў апаўдзненні «Барада на асфальце», якое ўвайшло ў новую кнігу пісьменніка «Буян». — І раптам — на асфальце барада пераходзіць вуліцу...

Ну, думаю, гэта тое самае, што і чорны кот. Бараду паважна нясе бледнаватыя хударлявы юнак...

Эх, барада, барада... Не змог прамаўчаць аўтар. І не таму, што бараду ўбачыў. Запенакоіла яго іншае: душэўная пустата некаторых «барадачоў», фанабэрыстасць, пагарда да ўсяго акаляючага. І напісаў ён такі востры твор.

І гэта добра, што праз смешнае М. Пянкрат ідзе да сур'эзнага. Ён пільна ўглядаецца ў наша паўсядзённае жыццё, заўважае ўсё добрае, але не праходзіць і міма благага.

У новым зборніку пісьменні-

ка чытач убачыць... «Чалавек без твару» і падзвіжца на «Рагатае гора», зазірне да «Персанальнага дзеда» і сустрэне «Дэфіцытную бабульку». А калі глане ў корань (апаўдзненне так і называецца «Глядзі ў корань»), зразумее, што самы цудоўны на свеце чалавек — «Цешча».

«Трычоўная прафесія» ў сатырыка, але Міхась Пянкрат — аўтар сталы і вопытны, таму і «Расказаў дзеда Яўхіма» ўспрымаюцца так пераканаўча. Пісьменніку верыць з паўслова, бо ён — чалавек з тварам. У гэтым пераконвае кніжка «Буян».

Карацелькі

Часам і слова забруджвае наваколле.

Толькі рыба ўдзячна, калі яе выводзяць на чыстую ваду.

Розум спатрэбіўся толькі для таго, каб жыць чужым розумам.

Экзамены здаваў у пальчатках: голямі рукамі прафесара не возьмеш.

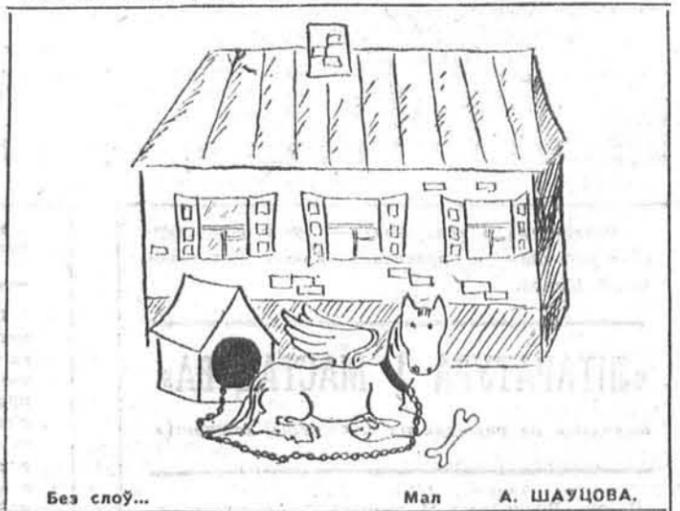
Спатыкнуўся языком і ўжо не мог узяцца.

Д. НАХАМКЕС.

Фантаст: выдумаў нешта зусім рэальнае.

Футра: коцік пад ката.

М. КОУЗКІ.

Без слоў...

Мал А. ШАУЦОВА.

БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ КАНСЕРВАТОРЫЯ ІМЯ А. В. ЛУНАЧАРСКАГА

АБ'ЯВЛЯЕ КОНКУРС НА ЗАМЯШЧЭННЕ ВАКАНТАЙ
ПАСАДЫ ПРАФЕСАРСКА-ВЫКЛАДЧЫЦКАГА САСТАВУ
ПА КАФЕДРЫ ФАРТЭПІЯНА—СТАРШЫ ВЫКЛАДЧЫК—І

Заяву і дакументы, згодна Палажэнню аб конкурсе, накіроўваць на імя рэктара па адрасу:

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 30.
Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання.
Даведкі па тэлефонах: 22-49-42; 22-96-71.

СУСТРЭЧЫ, ПОШУКІ, АДКРЫЦЦІ.

ГЛЯДАЧ АЦЭНІЦЬ

БІЯГРАФІЯ КАРЦІНЫ

ХВАЛЮЮЧЫЯ ЭКСПАНАТЫ

АДРАДЖЭННЕ ПРЫГАЖОСЦІ

ДЛЯ МАЛЫХ І ДАРОСЛЫХ

У Доме кіно адбыўся грамадскі прагляд тэлевізійнага мастацкага фільма «Час-Не-Час», пастаўленага рэжысёрам студыі «Беларусьфільм» В. Чацверыковым.

Гэта экранізацыя аднайменнага рамана Дж. Лондана — адна з буйнейшых работ творчага аб'яднання тэлевізійных фільмаў апошняга часу. Глядач, як найлепшы судзя, належным чынам ацэніць яе.

А што ў планах на будучас? Трэба сказаць, што яны вызначаюцца тэматычнай разнастайнасцю, маштабнасцю, усебакова ўлічваюць заапрацаваны і густы не толькі дарослых, але і малых глядачоў. Напрыклад, м'яркуецца ажыццявіць пастаноўку карціны «Прыгоды Буратна» (па казцы А. Талстога «Залатыя ключы»). Цікавай аб'явае быць тэлевізійная стужка для дзяцей «Пудова дудка», у аснове якой матывы беларускіх народных казак, свосааблівае падагульненне на мове кіно багата беларускага нацыянальнага фальклору.

Пакуль яшчэ вядома, ідзе толькі падрыхтоўка да канкрэтнай рэалізацыі планаў. Але ўсё, калектыў гэтага творчага аб'яднання з'яўляе адным імкненнем: тэлевізійная стужка павінна быць цікавай, дыягностычнай, хвалюючай для ўсіх узростаў.

П. РАВІНСКІ.

НА СТЭНДАХ ТЭАТРАЛЬНАГА МУЗЕЯ

Вялікая група дзяўчаў культуры Азербайджана наведалі Мінск. Тут госці сустрэліся з дзяцьмі культуры рэспублікі, пабывалі на спектаклях Акадэмічнага тэатра Янкі Купалы. Пасля знаёмства з экспазіцыяй тэатральнага музея яны пакрылі ў кнізе запіс: «Група дзяўчаў культуры Азербайджана і вялікім пацудоўкам захаплення і павагі да таленавітай трупы тэатра выкажыла сваю пагану, ды гэтага калектыву. Хай тэатр і надалей пакарае сэрцы глядачоў!»

У гады Вялікай Айчыннай вайны артысты тэатра былі эвакуіраваны ў Сібір. Артысты выступалі ў шпіталях перад параненымі, на прамысловых прадпрыемствах, у калгасах, перад рыбацкай трымаццацікіламетравай арміяй на кацерах, лодках. Свае аберажэнні, вярнуўшы ад фронту ў фонд абароны краіны. Тэатр працаваў пад дэвізам: «Усё для фронту, усё для перамогі». Самалёт, пабудаваны на эрады тэатра, уручылі праслаўленаму лётчыку з Беларусі Г. П. Данікевічу. Больш за 300 вылетаў на заданні зрабіў

ён на гэтым самалёце. Быў удзельнікам баявых ордэнаў і медаліў. У музеі захоўваецца такі дакумент гэтага лётчыка: «Дарагія таварышы, супрацоўнікі тэатра імя Янкі Купалы! Я быў капітан, а цяпер генерал-маёр!» Данікевіч Г. П. удзячы вам за тое, што ў цяжкіх для ўсіх нас гады вайны вы адмаўлялі сабе ў многім, унеслі свае аберажэнні для п'яці самалётаў «Як-9». Дакладна вам: ваш самалёт ваяваў у Курганскай бітве, затым «быў удзельнікам Вісла-Одэрскай аперацыі, а 28 красавіка 1945 года адным з першых нашых самалётаў зрабіў пасадку на Цэнтральным аэрадроме ў Берліне. Я удзячы вам за ваш патрыятычны ўклад у справу нашай перамогі над фашызмам!»

Такія дакументы прачытаюцца наведвальнікам музея і асаблівым хваляваннем. Шматлікія экспанаты музея расказваюць пра самую выдатную спецыялістку вядомага калектыву, пра яго дзейнасць, пра значныя падзеі ў грамадскім жыцці тэатра ў гады вайны і ў мірны час.

Л. ФРЫД.

ПРЫЯЗДЖАЮЦЬ «КОЛАСАЎЦЫ»

Такія словы адкрываюць афішы, што з'яўляюцца ў вёсках Віцебшчыны кожны тыдзень. Сёлета калектыву Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа даў звыш 150 прадстаўленняў у калгасах і саўгасах вобласці. Папулярнасцю сярод вясковых глядачоў карыстаюцца спектаклі «Таблетку пад язык» і «Трыбунал» А. Макаёнка, «Пракшчы бал» Б. Рацара і У. Кайстанцінава, «Саслужэнцы» Э. Брагінскага і Э. Рэзанава.

Надаўна прызивам ВПСР і калегія Міністэрства культуры

СССР прынялі пастанову аб узнагароджанні пераходнымі Чырвонымі сцягамі і грашовымі прэміям тэатральных калектываў за дзейны паказчыкі ў культурна-адукацыйнай рабоце на сяле. Адным з першых у рэспубліцы пастанова названы Дзяржаўны драматычны тэатр імя Якуба Коласа Беларускай ССР. Калектыву ганарыцца такою высокай ацэнкай яго дзейнасці.

«Прыязджаюць коласаўцы» — такія афішы з'яўляюцца ў вёсках Віцебшчыны і ў гэтыя дні.

Малыяў Тамаш Багушэвіч

У 1940 годзе «Літаратура і мастацтва» сярод іншых юбілейных матэрыялаў, прысвечаных Ф. Багушэвічу, змясціла і адну графічную замалёўку. На ёй бачым хворага Францішка Багушэвіча. Паэт мужна пераносіць фізічны боль. Пад галавой — гара падушак... Коўдра ссунута з грудзей... Правая скудасялая рука ляжыць на левай, выцягнутай уздоўж цела. Твар павернуты да святла. Вочы прагнуць ухапіць апошняе праявы жыцця. А душа яшчэ тоіць надзею на чуда. Ды чудаў не бывае...

На думку мастакоў, малюнак зроблены даволі прафесійна і праніжана, перадае апошнія хвіліны жыцця пісьменніка.

Хто ж яго зўтар?

Подпіс пад самім малюнкам сведчыць, што замалёўка зроблена рукою сына пісьменніка Тамаша.

Адрасу ўзнікла пытанне: «Няўжо Тамаш умеў малюваць, меў схільнасці да выяўленчага мастацтва?»

З публікацыяй Адама Мальдзіса нам было вядома, што сын Ф. Багушэвіча пры буржуазнай Польшчы працаваў банкіўскім чыноўнікам у Ашмянах. А вось пра тое, каб ён

займаўся жывапісам, малыяў, мы да гэтага не чулі. Выраслі лі зваруцца да дачкі Тамаша Станіславы Тамашэўскай. Дзесяці ўсё час жыло сумненне: а ці не адбылася якая памылка, ці не прыпісана Тамашу выпадкова рэч якога-небудзь іншага мастака? Вядома, напрыклад, што ў трыццатыя гады таленавіты беларускі графік Язэп Драздовіч (паасодле сведчанню сучаснікаў Багушэвіча — кушылянік сямлі, лій асабіста ведалі паэта) зрабіў наля дэкацыі замалёван песняра. Падумалася: малюнак, надрукаваны ў «ЛіМе», мо адзін з іх?

Сумненні цалкам развеяла дачка Тамаша.

«Бацька мой, — паведала яна на наша запытанне, — скончыў свайго роду мастацкае вучылішча. Прыгома малюваў акварэллю, алею, ствараў цікавыя карыкатуры...»

Памятаю: былі салдаты з пікамі, салдаты на конях, чалавек, лнога забіў плурун; рыбаки, сярэднежыковы снлеп, нашы партрэцікі і многія іншыя...

Усе гэтыя карціны, паводле слоў Тамашэўскай, доўгі час знаходзіліся ў Кушылянах (да 1946 года) і там загінулі. А шкада. Некаторыя з іх, несум-

ненна, мелі б для нас працтычную цікавасць.

Як сведчыць Тамашэўская, сын Багушэвіча займаўся жывапісам сур'ёзна. Ён меў даволі грунтоўную падрыхтоўку. Апрача мастацкага вучылішча, Тамаш вучыўся на архітэктурным факультэце Пецярбургскага ўніверсітэта. У даваенныя гады (маецца на увазе час перад першай імперыялістычнай вайной), жывучы ў Вільні, ён супрацоўнічаў з архітэктарамі, быў асістэнтам вядомага мастака Фердынанда Рушчыца, з якім, дарэчы, у сярэдняе быў у апошнія гады жыцця і сам Багушэвіч.

Гэты факт, а таксама некаторыя іншыя, вядома, напрыклад, што сябрам Багушэвічавай сям'і быў мастак Андрэйлі, у нейкай ступені пралівае святло на вытані фарміравання мастацкага густу дзяцей Багушэвіча, у тым ліку — яго сына Тамаша.

Цікава, паўна, будзе таксама згадаць, што захапленне жывапісам зблізіла сына Багушэвіча з унучкай Уладзіслава Сыракомлі Людвікай Кандратовіч, якая таксама была аматаркай пэндзля.

Ул. СОДАЛЬ.

СІМВАЛ НЯЗГАСНАЙ ДОБЛЕСЦІ

Чатыры штыкі вянчавы Курган Славы, што знаходзіцца на 21-м кіламетры Маскоўскай шашы пад Мінскам. Яны сімвалізуюць баявую садружнасць чатырох франтоў, лійя правлі аперацыя «Вагравіён» і поўнасцю вызвалі Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Штогод на гэтага архітэктурнага ансамбля бываюць дзесяткі тысяч людзей з розных краін. Цяпер многія з іх змогуць ўзніць на ўспамін невялікі альбом «Курган Славы», які выпуціла рэспубліканскае выдавецтва «Беларусь». На 17 каляровых адмынах, якія выкапалі В. Баранюк, В. Ждановіч, А. Мацвееў, М. Міньковіч, М. Шарай, аднастраваны фрагменты ансамбля, ветаарны Вялікай Айчыннай вайны, некаторыя моманты ўрачыстасцей, прысвечаных 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Аўтар тэкста — Б. Стралькоў.

Лепшы распусюднявальнік друку паштальён аддзялення сувязі вёскі Туры Столінскага раёна Вера Патрубінка.

Фота Р. АЛЫМАВА.

НАВІНА СТАРАДАЎНАСЦІ ГЛЫБОКАЙ

Народныя ўмятныя Брэсцкай фабрыкі сувеніраў адрадылі старадаўнюю агоўскаю пацеску размаляваць.

Вёска Агова, што ў Іваніўскім раёне, здаўна славілася рамяством сваіх сталюроў і мастакоў, якія майстравалі добрым людзям на зялёнае вясельнае куфры, шкатулкі і іншыя прыгожыя вырабы, што ў часе былі на ўсім Палессі. Пазнаць агоўскія вырабы лёгка па букетах паліных кветак, рассяяных па вёсцы і баях куфры. Глядацкі на іх людзі, і здавалася ім, што раптам святлы і прыгажэй стала ў святліцы.

«Але час ішоў, і мода на размаляваныя куфры адшля, стаў гаснуць народны промысел».

Нашы маладыя мастакі, лійя вывучалі народныя промыслы Палесся — расказвае старшы мастак Брэсцкай фабрыкі сувеніраў Я. В. Люблеў, — вярнулі адрадыць цудоўную агоўскаю размаляваць. Яны вы-

вучылі старадаўнюю манеру і стыль пэрым палесскім умельцам, падарвалі фарбы, лійя аднавілі іх агоўскаю пацеску, пераўтварылі куфры ў вырабы.

Цяпер больш чым 80 жанчын і лійчынцэў злучылі гэтай тонкай работай, лійя пачаў вядомы мастацтва і мастацкі густу, Марыя Міхней і

Людміла Ханевіч размаляваюць матрошак, лійя нагадваюць забавных паленукоў. Легка і ўпэўнена ахвільваюць пад пэндзлем ірачыўныя гвалдзі і зялёныя галіні, белыя рымоні і бэзавыя званочкі, збіваючыся ў далікатны і мяккі шлоп.

У руках гэтых дзяўчын нараджаецца прыгажосць, лійя бярыць свой пачатак у далёкай старадаўнасці.

БЕЛТА.

ДРУГІ УСЕСАЮЗНЫ

У Кішынёве закончыўся Другі Усеаюсны фестываль тэлевізійных маладзёжных праграм. Ён праходзіў пад дэвізам «Малады сучаснік — будаўнік навукі» і прысвячаўся XXV з'езду КПСС. Калектывам — пераможцам фестывальнага конкурсу, было прысвоена званне «Лаўрэат Другога Усеаюзнага фестывальна тэлевізійных маладзёжных праграм». Лаўрэатамі фестывальна сталі Беларуская студыя тэлебачання з прагра-

май «Дайсці да флага», «Арэнбургская студыя тэлебачання, лійя прадставіла стужку на конкурс «Мы з Арэнбургскай зямлі», і Чэльбінск — за праграму «Мае чаўны».

Фестываль выліўся ў дэманстрацыю героікі працы нашага сучасніка, барацьбы моладзі за дэмакратычныя выкананне заданняў лійчынцаў і дастойнае сустрачу XXV з'езда КПСС.

В. СЫНТЭРАНУ.

«Літаратура і искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР, Минск.

«ЛИТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП. Мінск, вул. Захарава, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адзнака сакратара — 33-44-04, аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і паэзіі — 33-24-62, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктурны і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, аддзела пісем і масавай работы — 33-22-04, выдавецтва — 22-50-62, бухгалтэры — 22-50-00.

Рукапісаў рэдакцыя не вяртае

Галоўны рэдактар Хведар ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Барыс БУР'ЯН, Анатоль ГРАЧАНІКАУ, Юрый ГРЫГОР'ЕУ, Кайстанцін ГУБАРЭВІЧ, Ігар ДАБРАЛЮБАУ, Васіль ІВАШЫН, Віктар КАВАЛЕНКА, Аляксандр КАПУСЦІН (намеснік галоўнага рэдактара), Уладзімір НЯФЕД, Віктар ПРАТАСЕНЯ, Іраіда САНКОВА, Мікола ТКАЧОУ, Юлія ЧУРКО, Віктар ШЫМУК (адказны сакратар), Рыгор ШЫРМА.

